
Protokoll

Regionstyrelsen

22 april 2025

Regionstyrelsens protokoll

Plats och tid	Bornholm, Rådhuset Visborg, 22 april 2025, klockan 09.00–12.00
Beslutande	Meit Fohlin (S), ordförande Andreas Unger (M), 1:e vice ordförande Thomas Karlström (S) Oscar Lindster (S) Jenny Larsson (S) Håkan Ericsson (S), tjug ersättare Sara Vilhelmsson (M) Mariette Nicander (M) Eva Ahlin (C) Bibbi Olsson (C), tjug ersättare Dan Rådström (C), tjug ersättare Anna Hrdlicka (L), tjug ersättare Saga Carlgren (V) Maya Arfvidson (MP) Lars Engelbrektsson (SD)
Ersättare	Greger Eneqvist (S) Katrina Ansarfwe (S) Lena Broén (S) Lina Runander (M) Mårten Silvén (M) Rolf Öström (M) Jörgen Benzler (V) Micke Seid (MP)
Övriga	Stefan Hollmark, regiondirektör, RSF Elin Lydahl, administrativ direktör och bitr. förvaltningschef, RSF Anna Evensen, stadssekreterare, RSF Petra Jonsson, pressekreterare , RSF Ulrika Jansson, ekonomidirektör, RSF, § 168-169 Patrik Pettersson, chefsjurist, RSF, § 171 Malena Bendelin, enhetschef, RSF, § 172-176 Anders Lindholm, planeringsstrateg, RSF, § 172 Paola Ciliberto, enhetschef kultur, RSF, § 178 Per Wallstedt, fritidsstrateg, RSF, § 179-181 Jenny Iversjö, avdelningschef, SBF, § 184-186 Alexander Sorby Haddad, bitr. mark- och exploateringschef, SBF, § 184-186

Datum för justering	2025-04-22
Paragrafer	§ 171–175, 177–181, 184, 186 och 200 justerades omedelbart Ärendena behandlades i följande ordning: § 168-177, 189, 187-188, 190-202, 178-182, 184-186 och 203.
Underskrifter	Detta protokoll har justerats digitalt och saknar därför signaturer. Sekreterare Anna Evensen Ordförande Meit Fohlin Justerare Maya Arfvidson

ANSLAG/BEVIS	Protokollet är justerat. Justeringen har tillkännagivits genom anslag.
Organ	Regionstyrelsen
Sammanträdesdag	2025-04-22
Protokollet anslås	2025-04-23
Anslaget tas ned	2025-05-15
Protokollets förvaringsplats	Regionstyrelseförvaltningen

Register

RS § 171	Remiss. Betänkandet Skärpt kontroll av utländska fastighetsförvärv (SOU 2024:84)	6
RS § 172	Remiss. Tillväxtverkets förslag till värdebeskrivning för riksintresse industriell produktion, område för framställan av cement i Slite	8
RS § 173	Remiss. Nytt naturreservat i marin miljö - Karlsöarnas havsområde	12
RS § 174	Remiss. Betänkandet Vindkraft i havet – En övergång till ett auktionssystem (SOU 2024:89)	16
RS § 175	Remiss. Ansökan om undersökningstillstånd för vätgasledning enligt kontinentalsockellagen	19
RS § 177	Revisionsrapport. Granskning av krisberedskap	21
RS § 178	Åtterrapportering av uppdrag. Framtida användning av nuvarande Solbergabadet	24
RS § 179	Island Games 2031	30
RS § 180	Anläggningsstöd Visbygymnasterna	35
RS § 181	Bidragsöversyn fritid - slutversion och medel	38
RS § 184	Exploateringsplan och budget 2026-2030	48
RS § 186	Idrottshall Visby	51
RS § 200	Avsägelse och fyllnadsval	54

RS § 171

Remiss. Betänkandet Skärpt kontroll av utländska fastighetsförvärv (SOU 2024:84)

Ärendenummer: RS 2025/284

Paragraf föregående instans: AU § 112

Regionstyrelsens beslut

- Regionstyrelsen besvarar remissen med följande yttrande:
Region Gotland ser positivt på förslaget med att försöka förhindra främmande makt att påverka svensk säkerhet via fastigheter. Förslaget innebär dock ett flertal oklarheter och konsekvenser som inte är tillräckligt utredda. Oklarheterna är av både processuell och civilrättslig art.
- Protokollsutdraget överlämnas till Förvarsdepartementet som Region Gotlands svar på remissen.

Reservation

Lars Engelbrektsson (SD) reserverar sig mot regionstyrelsens beslut till förmån för eget yrkande.

Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Region Gotland har inbjudits att senast den 30 april 2025 lämna synpunkter på betänkandet SOU 2024:84 Skärpt kontroll av utländska fastighetsförvärv. I betänkandet föreslås sammanfattningsvis att det med hänsyn till totalförsvarets intressen ska krävas tillstånd för utländska aktörer att förvärva fastigheter och därmed jämförliga objekt. Att inte fritt kunna sälja sin egendom anses innebära en begränsning, ett intrång, i äganderätten för alla fastighetsägare, däribland Region Gotland.

Regionstyrelseförvaltningen har i samråd med samhällsbyggnadsförvaltningen bedömt att intrånget med hänsyn till dess syfte bör tålas och att Region Gotland därmed bör tillstyrka remitterade lagförslag.

Ärendets behandling under mötet

Ärendet föredras av Patrik Pettersson, chefsjurist, regionstyrelseförvaltningen.

Anna Hrdlicka (L) yrkar att remissen ska besvaras enligt följande:

"Region Gotland ser positivt på förslaget med att försöka förhindra främmande makt att påverka svensk säkerhet via fastigheter. Förslaget innebär dock ett flertal oklarheter och konsekvenser som inte är tillräckligt utredda. Oklarheterna är av både processuell och civilrättslig art."

Eva Ahlin (C), Andreas Unger (M) och Maya Arfvidson (MP) yrkar bifall till Anna Hrdlickas (L) yrkande.

Lars Engelbrektsson (SD) yrkar att regionstyrelsen ska tillstyrka förslaget samt verka för att kommuner och regioner ska få yttra sig vid tillståndsprövning av fastighetsförvärv inom det egna geografiska området, i syfte att stärka det lokala säkerhetsinflytandet.

Anna Hrdlicka (L) och Meit Fohlin (S) yrkar avslag till Lars Engelbrektssons (SD) yrkande.

Ordförande ställer proposition på Anna Hrdlickas (L) yrkande, Lars Engelbrektssons (SD) yrkande och arbetsutskottets förslag till beslut och finner att Anna Hrdlickas yrkande bifalls.

Lars Engelbrektsson (SD) reserverar sig mot regionstyrelsens beslut till förmån för eget yrkande.

Beslutsunderlag

Remiss. Försvarsdepartementet inkom 2025-01-30

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-02-19

Skickas till

Försvarsdepartementet genom fo.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till fo.rs.remissvar@regeringskansliet.se

RS § 172

Remiss. Tillväxtverkets förslag till värdebeskrivning för riksintresse industriell produktion, område för framställan av cement i Slite

Ärendenummer: RS 2024/2555

Paragraf föregående instans: AU§ 110

Regionstyrelsens beslut

- Regionstyrelsen beslutar att upprättat yttrande lämnas till Tillväxtverket och till Länsstyrelsen i Gotlands län.

Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Region Gotland har av Länsstyrelsen i Gotlands län beretts möjlighet att lämna synpunkter på en remiss från Tillväxtverket gällande utpekande av riksintresse för industriell produktion för område i Slite. Region Gotland har inte getts möjlighet att lämna ett eget yttrande till Tillväxtverket. Länsstyrelsen kommer att väva in synpunkter som Region Gotland lämnar, i det yttrande som Länsstyrelsen lämnar till Tillväxtverket. Region Gotland väljer att även skicka yttrandet direkt till Tillväxtverket.

Förslag till utpekande avser område för anläggningar för cementindustrin i enlighet med 2 § förordningen (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden. Remissen omfattar förslag till värdebeskrivning samt karta över området. Produktionen i Slite anses vara avgörande för att upprätthålla Sveriges cementförsörjning, vilket gör verksamheten samhällsviktig och av betydelse för totalförsvaret.

Regionstyrelseförvaltningen har samberett ärendet tillsammans med samhällsbyggnadsförvaltningen och teknikförvaltningen. De båda förvaltningarna har lämnat synpunkter utifrån sina respektive ansvarsområden och dessa delyttranden har därefter behandlats i miljö- och byggnämnden, (MBNAU 2025-03-06) respektive tekniska nämnden (TNAU 2025-03-12). Nämndernas beslutade yttranden har därefter sammanställts till ett samlat yttrande som tillställs regionstyrelsen för beslut.

Miljö- och byggnämnden anser bland annat att miljö- och hälsomässiga konsekvenser av en fortsatt och eventuellt utökad cementproduktion måste hanteras noggrant för att säkerställa en god boendemiljö i Slite samhälle. Vidare påpekas att riksintresseförslaget kan påverka möjligheterna för bostadsutbyggnad, samhällsutveckling och hållbar turism i Slite och på norra Gotland. Samhällsbyggnadsförvaltningen understryker vikten av att säkerställa att beslutet utformas med hänsyn till de långsiktiga utvecklingsmöjligheterna för Slite och norra Gotland.

Tekniska nämnden konstaterar bland annat att förslaget till riksintresse omfattar mark som Region Gotland äger och där Region Gotland och-/eller tredje part, med Region Gotlands medgivande, äger ledningar för samhällsviktig infrastruktur. Ett utpekande kan få långtgående konsekvenser för den kommunala infrastrukturen, särskilt vad gäller gatunät och transporter hela Slite området. Det finns också potentiella juridiska intressekonflikter mellan lagstödet för riksintressen enligt miljöbalken och kommunens befogenheter att reglera trafik enligt trafikförordningen. Vidare konstateras att gränsen till förslaget i den geografiska preciseringen på karta är grov och det är inte möjligt att utröna huruvida tillfartsvägarna Skolgatan och Apoteksgatan som leder till Region Gotlands hamnområde, inom fastigheten Gotland Othem Slite 4:18, och Apotekskajen berörs. Vidare omfattas del av Region Gotlands hamnområde av preciseringen och nämnden framhåller att en begränsning av detta inte kan godtas.

Regionstyrelseförvaltningen vill inledningsvis invända mot att Tillväxtverket valt att inte inkludera Region Gotland bland de remissinstanser som getts möjlighet att yttra sig i ärendet. Det är oacceptabelt att en region och kommun med ansvar för bland annat regional utveckling, beredskapsfrågor och samhällsplanering inom och i anslutning till det aktuella området, inte ges möjlighet till en direkt dialog med remissmyndigheten i fråga.

Förvaltningen vill också lyfta ett antal synpunkter och farhågor kring den föreslagna riksintressepreciseringen. Det gäller bland annat förväntade effekter på miljön, konsekvenser för lokalsamhällets och norra Gotlands utveckling, påverkan på kommunal infrastruktur och anläggningar samt konsekvenser rörande beredskaps- och säkerhetsfrågor. Utifrån de identifierade bristerna i remissunderlaget är det dock inte möjligt att fullt ut göra en bedömning av konsekvenserna och Region Gotland föreslår därför att Tillväxtverket återkommer med ett mer utvecklat förslag.

Bedömning

Tillväxtverkets förslag till utpekande av riksintresse för industriell produktion för områden i Slite samhälle på norra Gotland har påverkan på Gotland ur ett flertal perspektiv. Förslaget bedöms påverka flera av Region Gotlands verksamheter och har därför samberetts av miljö- och byggnämnden, tekniska nämnden och regionstyrelsen. Regionstyrelseförvaltningen instämmer i de yttranden som nämnderna beslutat om.

Regionstyrelseförvaltningen vill invända mot att Tillväxtverket valt att inte inkludera Region Gotland bland de remissinstanser som getts möjlighet att yttra sig i ärendet. Det är oacceptabelt att en region och kommun med ansvar för bland annat regional utveckling och samhällsplanering inom och i anslutning till det aktuella området, inte ges möjlighet till en direkt dialog med remissmyndigheten i fråga.

Regionstyrelseförvaltningen har i tillägg till de sakkunniga nämndernas ansvarsområden identifierat ett antal områden och synpunkter som bör lyftas i sammanhanget.

Gotlands betydelse för Sveriges totalförsvaret ställer höga krav på det civila försvaret. Förslaget till utpekande av riksintresseområdet förstärker ytterligare vikten av att upprätthålla samhällsviktiga funktioner såsom transport- och logistikflöden, hamnverksamhet, vattenförsörjning och elförsörjning. Region Gotland spelar en central roll i att säkerställa många av dessa funktioner. Riksintresset innebär möjlighet att stärka det civila försvaret samtidigt som det innebär ökade krav på Region Gotlands beredskapsplanering.

Ur ett beredskapsperspektiv har Region Gotland en förhoppning om att ett utpekande av riksintresse för det civila försvaret, inom det aktuella området, skulle kunna ge positiva effekter för det gotländska samhällets tillgång till en redundant elförsörjning och en bibehållen transportkapacitet till och från ön vid en framtida kris- eller beredskapssituation. I och med ett riksintresse-utpekande kan resurser och leveranser prioriteras till Heidelbergs Materials verksamhet. Men samtidigt finns det gemensamma försörjningsberoenden med andra samhällsviktiga verksamheter inom Region Gotland. För att upprätthålla alla delar av det civila försvaret och undvika att uthålligheten hos andra samhällsviktiga verksamheter påverkas negativt, krävs ett helhetsperspektiv som också hanterar möjliga effekter av företagets ägarbild och hemvist.

För att föreslaget riksintresse ska ge positiva effekter för den lokala beredskapen på Gotland, behöver det säkerställas att åtgärden bidrar till att upprätthålla logistik och funktionalitet för civilsamhället på Gotland. Det betyder i klartext att den planerade utökningen av överföringskapacitet för el mellan Gotland och fastlandet, verkligen byggs och att den dessutom medför tillräcklig reservkapacitet vid störning eller avbrott samt att lösningar för att säkra robust civil logistik kommer på plats. Det är av yttersta vikt att förutsättningarna för Region Gotland, att uppfylla sitt lagstadgade beredskapsansvar, inte påverkas negativt av föreslaget riksintresseutpekande när det gäller fördelning av tillgängliga resurser. Det får inte innebära en risk för att exempelvis el och bränslen, vid en samhällsstörning, styrs till cementtillverkningen framför det civila samhällets behov.

Region Gotland vill också lyfta farhågor rörande miljö- och hälsomässiga aspekter av ett utpekande av området som ett riksintresse. Om produktionen i kristid och tider av elbrist skulle prioriteras så högt att den ges tillstånd att drivas utan givna miljövillkor så äventyras livsmiljön på Gotland genom oacceptabelt stor påverkan på luft och vatten. Om den på grund av elbrist får drivas utan CCS (bolagets planerade anläggning för koldioxidavskiljning) skulle detta innebära oacceptabelt stora klimatpåverkande utsläpp.

Det är också viktigt att ta i beaktande att den planerade byggnationen av Heidelbergs anläggning för koldioxidavskiljning, 2027-2030, kan komma att innebära en mer eller mindre temporär dubbling av Slites invånarantal, vilket gör att samhället också måste beredas utrymme att växa. Ett riksintresseutpekande kan innebära begränsningar i möjligheterna för samhällets nödvändiga utveckling.

Regionstyrelseförvaltningen föreslår också att följande del av Tillväxtverket text i värdebeskrivningen utgår eller omformuleras: *"Fabriken levererar även stora mängder elenergi och fjärrvärme från den överskottsvärme som bildas."* Den nya anläggningen kommer att kräva extern tillförsel av stora mängder el och använda all tillgänglig överskottsvärme. Redan idag ger interna elleveranser bara omkring 5 % av fabriksanläggningens nuvarande elbehov och ungefär 10 % av anläggningens interna värmebehov återvinns som fjärrvärme med mera till externa kunder.

Det bör också påpekas att såväl markområde som produktionsanläggning och utlastningshamn ägs av en utländsk företagskoncern som är en av världens största cementtillverkare. I det sammanhanget är det av stor vikt att säkerställa att företagets ledning i ett tänkt framtida krisläge, tar ansvar för verksamhetens fortsatta drift och har en ambition och vilja att verka tillsammans med övriga aktörer inom det gotländska samhället.

Regionstyrelseförvaltningens bedömning är att det upprättade förslaget till samlat yttrande lyfter relevanta synpunkter och frågeställningar och att yttrandet kan godkännas av regionstyrelsen för att inges till Tillväxtverket direkt och via Länsstyrelsen i Gotlands län. Handlingar ska vara Länsstyrelsen tillhanda senast 23 april, vilket ställer krav på omedelbar justering av regionstyrelsens beslut.

Ärendets behandling under mötet

Ordförande ställer proposition på regionstyrelseförvaltningens förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Begäran om yttrande över nytt riksintresseanspråk, Länsstyrelsen i Gotlands län, inkommen 2024-12-16

Förslag till: Värdebeskrivning för Riksintresse industriell produktion – Område för anläggningar för framställan av cement i Slite, Region Gotland, Gotlands län, inkommen 2024-12-16

Tekniska nämndens arbetsutskott 2025-03-13 § 59

Miljö- och byggnämndens arbetsutskott 2025-03-06 § 21

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-03-31

Regionstyrelseförvaltningens förslag till samlat yttrande, 2025-04-22

RS § 173 Remiss. Nytt naturreservat i marin miljö - Karlsöarnas havsområde

Ärendenummer: RS 2025/492

Paragraf föregående instans: AU § 111

Regionstyrelsens beslut

- Upprättat förslag till yttrande inlämnas till Länsstyrelsen i Gotlands län.

Reservation

Lars Engelbrektsson (SD) reserverar sig mot regionstyrelsens beslut till förmån för eget yrkande.

Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Gotlands län föreslår att ett havsområde runt Karlsöarna, cirka 97 000 hektar stort, ska skyddas som naturreservat. Syftena är flera, men centralt är att skydda viktiga födosöksområden för alkor och tumlare, genom att reglera fisket i området.

Området är också av betydelse för marina ekosystemtjänster och annan biologisk mångfald, med prioriterade bevarandevärden som rev och rekryteringsområde för strömming. Sannolikt kommer området senare att utpekas även som Natura 2000, även om de föreslagna gränserna för reservatet respektive Natura 2000-området inte kommer vara exakt samma.

Den föreslagna reservatsbildningen bedöms gynna det regionala utvecklingsmålet kring *Säkrad biologisk mångfald* samtidigt som det inte bedöms påverka andra regionala utvecklingsmål kring klimatneutralitet, energisystem, näringslivsutveckling och kommunikationer negativt.

Bedömning

Ärendet har mycket gemensamt med delar av ärendet kring *Nya Natura 2000-områden för bevarandet av fåglar enligt fågeldirektivet* (RS 2022/782) som regionstyrelsen tog ställning till i juni 2022. Upprinnelsen till det ärendet var att regeringen då hade gett tolv av landets kustlänsstyrelser i uppdrag att utifrån information om fågelförekomster och arternas ekologiska behov föreslå marina områden lämpliga att ingå i Natura 2000-nätverket. Länsstyrelsens förslag var att inrätta två Natura 2000-områden; ett längs hela Gotlands ostkust, och ett för ett stort havsområde främst väster om Karlsöarna.

Regionstyrelsen tillstyrkte inte förslaget. Skälen var främst att regionstyrelsen ansåg att förslaget, i avsaknad av konsekvensutredning, inte innehöll svar på hur många av målen i den regionala utvecklingsstrategin, kring bland annat energitillförsel, klimatarbete, kommunikationer och näringslivsutveckling, som skulle komma att påverkas av förslaget.

Några skillnader mellan förslaget kring Natura 2000-områden 2022 och det nu föreliggande förslaget kring naturreservat bör uppmärksammas:

- Länsstyrelsens förslag 2022 gällde två Natura 2000-områden; havsområdet runt Karlsöarna och det betydligt större området längs hela Gotlands ostkust. Föreliggande förslag gäller bara havsområdet runt Karlsöarna.
- Formen på det nu föreslagna naturreservatet är inte identisk med förslaget på Natura 2000-område 2022. En stor skillnad är att det föreslagna naturreservatet inte följer den gotländska kusten utan mer eller mindre går rakt söderut från Karlsöarna (se bilaga 1).
- Natura 2000 är i strikt mening inte är exakt samma sak som ett naturreservat. Ett naturreservat är ett formellt områdesskydd enligt 7 kapitlet i miljöbalken med specifika föreskrifter, medan ett Natura 2000-område är mer inriktat på att uppfylla EU:s bevarandemål, exempelvis enligt fågeldirektivet, och kräver prövning av verksamheter som kan påverka området negativt.
- Region Gotlands nya översiktsplan var 2022 under framtagande. Regionstyrelsen hade 2022 invändning att *"de två föreslagna SPA-områdena med stor sannolikhet kommer försvåra utbyggnad av vindkraft till havs i de tre områden som pekas ut i förslaget till ny översiktsplan för Gotland"*. När översiktsplanen nu är antagen kan konstateras att den innehåller två områden för nyproduktion av energiutvinning till havs. Det ena av de områdena, E18 väster om Hoburgen, ligger söder om det föreslagna naturreservatet. Det finns dock ett mindre överlapp mellan ytorna, vilket också länsstyrelsen uppmärksammar i beslutet.
- Regeringen hade i juni 2022 inte presenterat sitt stopp för havsbaserad vindkraft i Östersjön i svensk ekonomisk zon. Det innebär dock inte per automatik att det även berör vindkraftsetableringar innanför territorialgränsen. Likaledes bör regeringens etableringsstopp för vindkraft inte betraktas som permanent för all framtid, utan något som är avhängigt säkerhetsläget i kombination med teknikutvecklingen.
- EU har höjt ambitionsnivåerna när det gäller ekologisk hållbarhet. Syftet med den nyligen antagna förordningen om restaurering av natur (EU 2024/1991) är att vända förlusten av biologisk mångfald och försämringen av ekosystem i EU. Medlemsstaterna har fram till augusti 2026 på sig att ta fram nationella naturrestaureringsplaner för hur detta ska gå till. Skydd av marina miljöer kommer med stor sannolikhet ha en framträdande roll, eftersom EU-kommissionen redan 2022 inledde ett överträdelseärende mot Sverige för att Sverige inte klassificerat de mest lämpade områdena i antal och storlek i landets marina vatten som särskilda skyddsområden (SPA) enligt fågeldirektivet.

Enligt vad regionstyrelseförvaltningen erfar fortgår processen med Natura 2000-utpekandena för bland annat havsområdet runt Karlsöarna; Länsstyrelsen har lämnat sitt förslag till regeringen. Under förutsättning att regeringen fattar beslut kommer sannolikt kommer ett likartat område som nu föreslås som naturreservat senare förklaras som även Natura 2000-område.

Skälen att Länsstyrelsen föreslår även naturreservat som skyddsform är sannolikt att man effektivare kan skydda både populationen av alkor och andra havsfåglar och Östersjötummlaren eftersom man kan reglera utnyttjandet av havet genom föreskrifter. I föreskrifterna kan man bland annat förbjuda fiske i området, vilket dels skyddar den för alkor och tumlare gemensamma födoresursen fisk, dels minskar dödligheten hos både havsfåglar och tumlare genom att minska förekomsten av fiskeredskap som kan orsaka drunkning.

Genom att förbjuda fiske i reservatet kan det också ges möjlighet för återhämtning av fiskpopulationerna, vilket understöds av den ovannämnda förordningen om naturrestaurering. Förordningen betonar att restaurering ska prioriteras i Natura 2000-områden samt livsmiljöer för de arter som återfinns i bilaga 2, 4 och 5 till art- och habitatdirektivet. I Karlsöarnas havsreservat gäller detta för naturtypen biogena rev och arten Östersjötumlare.

En annan viktig faktor är att föreskrifterna ger möjlighet till att förbjuda etablering av vindkraftsverk och andra anläggningar till havs. Att området inte har klassats som område för energiutvinning i den statliga havsplanen indikerar att området inte är lämpligt för vindkraft. Förutom att området är genomkorsat av fartygsstråk så ligger norra delen av reservatsområdet inom TV Riksintresse Flygplats – MSA ytor (3 kap 8 § MB) samt FM MSA (3 kap. 9 § MB). En mindre del av reservatets norra hörn ligger även inom riksintresset FM Stoppområde Höga objekt (3 kap. 9 § MB). Länsstyrelsens förslag till A-föreskrifter bifogas som bilaga 2.

Regionstyrelseförvaltningens samlade bedömning är att föreslå regionstyrelsen att tillstryka bildandet av naturreservatet *Karlsöarnas havsområde*. Det är i linje med den regionala utvecklingsstrategins definition av det övergripande målet *Gotland är en förebild i energi- och klimatomställningen* ("Gotland har bidragit till att Östersjön är ett levande och friskt hav. Naturen brukas så att ekosystemtjänsterna värnas och öns biologiska mångfald säkras") samtidigt som det bidrar till måluppfyllelse för effektmålet *Säkrad biologisk mångfald*.

Reservatsbildningen bedöms samtidigt inte försämra möjligheterna att nå några av utvecklingsstrategins andra effektmål, där de i sammanhanget viktigaste är:

Ett klimatneutralt Gotland och Ett energisystem baserat på förnybar energi

Ytan utgör inget regionalt utvecklingsområde för havsbaserad energiproduktion i Region Gotlands översiktsplan. Ytan är inte heller reserverad för energiutvinning i den (reviderade men ännu ej antagna)

nationella havsplanen. Ledningssträckning för nya energiöverföringskablar mellan Gotland och fastlandet är fortfarande under utredning, men bedöms inte påverkas. Länsstyrelsens avsikt är att nedläggning och underhåll av undervattenskablar generellt ska vara tillåten, men tillståndspliktig. Yttrandet innehåller en begäran om förtydligande på detta område.

God konkurrenskraft och tillväxt i näringslivet

Länsstyrelsens bedömning är att en reservatsbildning inte har någon kostnadsmässig konsekvens för yrkesfisket eftersom det inte finns några särskilda fiskerätter i området och det överlappar inte heller med riksintresse för yrkesfiske enligt miljöbalken. Reservatsbildningen är positiv för besöksnäringen. Närmaste LIS-område (landsbygdsutveckling i strandnära lägen) ligger i Klintehamn och påverkas inte.

God tillgänglighet och hållbara kommunikationer

Reservatet korsas av flera befintliga sjötrafikstråk som är riksintressen enligt MB 3 kap. 8 §. Länsstyrelsen bedömer att reservatets föreskrifter inte påverkar sjöfarten i dessa stråk eftersom fartygstrafik inte regleras. Farledsunderhåll kommer vara tillåtet. Det gäller därmed även inseglingen/tillgängligheten till Klintehamns hamn liksom turisttrafiken till Karlsöarna.

Ärendets behandling under mötet

Lars Engelbrektsson (SD) yrkar att regionstyrelsen tillstyrker bildandet av naturreservatet med förbehåll för att det förtydligas i föreskrifterna att nedläggning och underhåll av undervattenskablar är tillåtet.

Anna Hrdlicka (L), Meit Fohlin (S) och Andreas Unger (M) yrkar avslag till Lars Engelbrektssons (SD) yrkande.

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och Lars Engelbrektssons (SD) yrkande och finner att arbetsutskottets förslag bifalls.

Lars Engelbrektsson (SD) reserverar sig mot regionstyrelsens beslut till förmån för eget yrkande.

Beslutsunderlag

Remiss. Förslag till Beslut om naturreservatet Karlsöarnas havsområde, Eksta socken, Gotlands kommun, Länsstyrelsen i Gotlands län, inkom 2025-02-21
Miljö- och byggnämndens arbetsutskotts beslut 2025-04-03 § 48
Förslag till yttrande daterad 2025-04-22
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-04-22

RS § 174 Remiss. Betänkandet Vindkraft i havet – En övergång till ett auktionssystem (SOU 2024:89)

Ärendenummer: RS 2025/101

Paragraf föregående instans: AU § 109

Regionstyrelsens beslut

- Föreslaget yttrande inges till Klimat- och Näringsdepartementet.

Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Utredningens uppdrag var att analysera hur regelverket för användning av havsområden vid etablering av vindkraft kan förbättras och hur tillståndsprövningen av vindkraft i Sveriges ekonomiska zon kan bli mer effektiv och tydlig.

Betänkandet motiverar och föreslår att det redan från mitten av 2026 införs ett auktionssystem även för svenska havsområden, huvudsakligen med modell från Danmark. Ett par av motiven som anges är dessa:

Vilken projektör som tilldelas ensamrätt för ett område avgörs i ett transparent och konkurrensutsatt förfarande, som maximerar statens intäkt från koncessionsavgifter (eller minimerar statens kostnad för prissäkring om en sådan modell någon gång skulle väljas).

Planeringen skapar en större förutsägbarhet för det resterande elsystemet om var och när havsbaserad vindkraft kommer att uppföras, vilket undanröjer koordinationsproblem och underlättar elnäts- och energiplanering.

Marknaden ger en återkoppling redan vid auktionstillfället om huruvida marknadsförutsättningar bedöms föreligga för en exploatering.

Frågan om statlig prissäkring och liknande åtaganden ligger utanför utredningens direktiv, men utredaren finner det angeläget att det prövningssystem som föreslås är kompatibelt med sådana åtaganden, om regeringen skulle finna det önskvärt i framtiden att införa dem.

I betänkandet föreslås ett paket med regelförenklingar och därtill nödvändiga författningsändringar, främst gällande elnät i havet, för att införa auktionssystemet, ändringarna anges följa EU:s ramverk.

Vidare föreslås i betänkandet olika spår för dels befintliga projekt och dels för nytillkommande projekt.

Betänkandet anger också att ett helt marknadsbaserat auktionssystem sannolikt inte leder till byggnation. Trots att det inte ingick i utredningens direktiv att föreslå finansiella stöd, så förordas i betänkandet, om byggnationen ska komma igång att tillstånd eller tillåtighet ges till ett lämpligt urval av befintliga projekt och att för dem tillhandahålla statlig prissäkring eller liknande åtaganden.

Förvaltningens bedömning är att betänkandet visar både på svårigheterna att bygga havsbaserad vindkraft på marknadsvillkor och på problemen med att införa ett styrt förfarande på en i övrigt avreglerad energimarknad. Förslaget till regionstyrelsen är ändå att ställa sig bakom betänkandets förslag, med några tillägg bland annat att stödja förslaget om prissäkring för utvalda befintliga projekt, för att inte orsaka ett mångårigt totalstopp i utbyggnaden.

Bedömning

Förvaltningens bedömning är att i de prognoser för Sveriges framtida elbehov och eltillförsel som främst tas fram av Energimyndigheten, ingår dels ett behov av ökad framtida eltillförsel när el ersätter andra energislag, dels finns en stor post, från omkring mitten av 2030-talet och påföljande årtionde(n) när ett stort antal anläggningar för elproduktion bedöms falla för åldersstrecket. (På Gotland gäller detta dagens vindkraftverk.). Detta trots att det just nu inte råder brist på el och inte heller en prisnivå på el som motiverar nybyggnad. Men ändå behövs det redan nu ges förutsättningar för den utbyggnad som behövs om några år. Förvaltningens bedömning är att remitterat betänkande visar både på svårigheterna att bygga havsbaserad vindkraft på marknadsvillkor och på problemen med att införa ett styrt förfarande på en i övrigt avreglerad energimarknad. Betänkandet i sig ger inte stöd för att ett auktionsförfarande kommer att etableras under 2026. Förslaget till regionstyrelsen är ändå att ställa sig bakom betänkandets förslag, med följande tillägg: För att undvika att stopp för utbyggnaden i väntan på att auktionssystemet införs, ges stöd för förslaget att statlig prissäkring ges till de befintliga projekt som regeringen beviljar tillstånd under övergångstiden. Vidare påpekas att betänkandet saknar förslag på hur genomförd projektering i en redan avslagen tillståndsansökan kan komma att värderas och bedömas i en auktion.

En målbild för regionens energiplanering är att något eller några av de områden där det gavs ett avslag 2024, ändå kan komma att betraktas som lämpade för vindkraft, genom att den tekniska utvecklingen gått framåt ifråga om att möjliggöra samexistens mellan vindkraft, artskyddet och det militära försvaret.

Ärendets behandling under mötet

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Remiss. Betänkandet Vindkraft i havet – En övergång till ett auktionssystem (SOU 2024:89), inkom 2025-01-11

Förslag till remissyttrande. Betänkandet Vindkraft i havet, daterat 2025-04-22

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-03-12

Skickas till

Klimat- och Näringsdepartementet

RS § 175

Remiss. Ansökan om undersökningstillstånd för vätgasledning enligt kontinentalsockellagen

Ärendenummer: RS 2025/801

Regionstyrelsens beslut

- Föreslaget yttrande inges till Statens Geologiska Undersökningar som svar på remissen.

Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Företaget Nordion Energi H2 AB har hos Sveriges Geologiska Undersökningar, SGU, ansökt om ett sjuårigt undersökningstillstånd enligt 3 a § lagen (1966:314) om kontinentalsockeln i på svensk ekonomisk zon, bland annat direkt utanför territorialgränsen utanför hela kusten öster om Gotland. Undersökningen är en del i utvecklingsarbetet för vätgasledningen Baltic Sea Hydrogen Collector (BHC). Ledningen ska möjliggöra transmission av vätgas från Finland till Tyskland med potentiella förgreningar till flera länder, däribland Sverige.

Undersökningsområdet sträcker sig genom Natura 2000-området Hoburgs bank och Midsjöbankarna (SE0330308). Därför görs även en ansökan enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken om så kallat Natura 2000-tillstånd och lämnas in till Länsstyrelsen i Kalmar län. Samråd inför den ansökan är genomförd.

Det ansökta undersökningsområdet är en tre kilometer bred korridor där bolaget ansöker om att få undersöka havsbotten, men själva undersökningskorridoren, det område som i huvudsak kommer att undersökas, blir en 500 meter bred korridor inom undersökningsområdet. Inom Natura 2000-området motsvarar hela undersökningsområdet en yta om cirka 431 kvadratkilometer, varav undersökningskorridoren utgör cirka 72 kvadratkilometer.

Ramböll har upprättat ansökans miljöbedömning inför undersökningarna av havsbotten. Miljöbedömningen ger en lista med förslag på skyddsåtgärder. Region Gotlands bedömning är att listan kan komma att kompletteras genom tillägg i det så kallade Natura 2000-tillståndet, för att ytterligare minska riskerna för påverkan på Östersjötmulare under vår- och sommartid och övervintrande fågel under vintertid i området.

Bedömning

Regionstyrelseförvaltningens bedömning är att de föreslagna villkoren för skyddsåtgärder avseende marina däggdjur och fisk är tillfyllest för

undersökningsområdet i stort, men sannolikt kommer ytterligare villkor att specificeras i Natura 2000-tillståndet. I undersökningsområdet finns även kulturgeologiska lämningar (vrak), men bedömningen är att det kommer att påpekas av antikvariska myndigheter.

Regionstyrelseförvaltningen föreslår att bilagt förslag till yttrande lämnas in till SGU som regionens svar på remissen. I yttrandet framförs att regionen överlag är positiv till att planeringen för BHC är igång och att man inte har något att invända ifråga om föreslagna åtgärder. Som en kompletterande synpunkt och medskick inför prövningen av Natura 2000-tillståndet och dess villkor betonas vikten av att undersökningsarbetenas påverkan på Östersjötummlare och övervintrande fågel beaktas.

Ärendets behandling under mötet

Ordförande ställer proposition på regionstyrelseförvaltningens förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Remiss. Ansökan om tillstånd enligt kontinentalsockellagen, SGU, 2025-03-18
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-04-07
Förslag till remissyttrande 2025-04-22

Skickas till

Sveriges Geologiska Undersökningar, SGU

RS § 177 Revisionsrapport. Granskning av krisberedskap

Ärendenummer: RS 2024/2310

Paragraf föregående instans: AU § 100

Regionstyrelsens beslut

- Regionstyrelsen beslutar att godkänna förvaltningens svar och lämnar det till revisorerna som sitt eget.
- Regiondirektören får i uppdrag att se över reglementen och ägardirektiv i syfte att förtydliga ansvaret för krisberedskap i nämnder och bolag.
- Regiondirektören får i uppdrag att se över behov i form av ökad information och stöd till nämnder och bolag för att säkerställa genomförande av risk- och sårbarhetsanalys (RSA) och kontinuitetshantering.
- Regiondirektören får i uppdrag att se över uppföljning och återrapportering genom att bland annat följa upp krisberedskapsarbetet i årsredovisningen.
- Återrapportering ska ske till regionstyrelsens sammanträde i juni 2025.

Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

På uppdrag av revisorerna i Region Gotland har KPMG genomfört en granskning av regionstyrelsens övergripande krisberedskapsarbete samt dess verksamhetsspecifika krisberedskap i nämnder och bolag. Syftet med granskningen har varit att bedöma om regionstyrelsen bedriver ett ändamålsenligt övergripande och sammanhållet krisberedskapsarbete.

Granskningens samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att regionstyrelsen delvis bedriver ett ändamålsenligt övergripande och sammanhållet krisberedskapsarbete.

Utifrån resultatet av granskningen rekommenderar revisorerna regionstyrelsen att:

- Föreslå för regionfullmäktige att revidera barn- och utbildningsnämndens, gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens, tekniska nämnden samt miljö- och bygglovsnämndens reglementen i syfte att säkerställa att nämndernas ansvar för krisberedskap framgår av dessa.
- Föreslå för regionfullmäktige att revidera AB Gotlandshems ägardirektiv i syfte att säkerställa att bolagets ansvar för krisberedskap framgår.

- Anta en regionövergripande utbildnings- och övningsplan.
- Säkerställa att risk- och sårbarhetsanalyser framtas i nämnder och bolag i enlighet med vad som anges i policy för civil beredskap.
- Säkerställa att kontinuitetsarbetet genomförs i nämnder och bolag i enlighet med vad som anges i policy för civil beredskap.
- Säkerställa en tillräcklig uppföljning och återrapportering av krisberedskapsarbetet

Regionstyrelseförvaltningen instämmer i revisorernas bedömning och anser att rekommendationerna är väl avvägda. Regionstyrelseförvaltningen föreslår därför att revisorernas rekommendationer omhändertas genom att regionstyrelsen föreslår att reglementen och ägardirektiv ska ses över i syfte att förtydliga ansvaret för krisberedskap i nämnder och bolag, att regionstyrelsen ser över behov i form av ökad information och stöd till nämnder och bolag för att säkerställa genomförande av risk- och sårbarhetsanalys (RSA) och framtagning av kontinuitetshantering, samt att regionstyrelsen följer upp krisberedskapsarbetet i årsredovisningen.

Rekommendationen om att anta en regionövergripande utbildnings- och övningsplan har redan genomförts (fastställd 2024-10-31).

Bedömning

Regionstyrelseförvaltningen instämmer i revisorernas bedömning och anser att rekommendationerna är väl avvägda. Regionstyrelseförvaltningen föreslår därför att revisorernas rekommendationer omhändertas genom att regionstyrelsen:

- Föreslår för regionfullmäktige att reglementen och ägardirektiv ska ses över i syfte att förtydliga ansvaret för krisberedskap i nämnder och bolag.
- Ser över behov i form av ökad information och stöd till nämnder och bolag för att säkerställa genomförande av risk- och sårbarhetsanalys (RSA) och kontinuitetshantering.
- Ser över uppföljning och återrapportering genom att bland annat följa upp krisberedskapsarbetet i årsredovisningen.

Rekommendationen om att anta en regionövergripande utbildnings- och övningsplan har redan genomförts (fastställd 2024-10-31).

Ärendets behandling under mötet

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Missiv revisorerna granskning av krisberedskap daterad 2025-01-21
Revisionsrapport granskning av krisberedskap inkom 2025-02-10
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-03-12

Skickas till

Barbro Hejdenberg Ronsten, ordförande, förtroendevalda revisorerna i Region
Gotland
Klara Löwenberg, KPMG

RS § 178

Återrapportering av uppdrag. Framtida användning av nuvarande Solbergabadet

Ärendenummer: RS 2025/618

Paragraf föregående instans: KFB § 12

Regionstyrelsens beslut

- Ärendet hanteras vidare i budgetberedningen och förslaget äskande hanteras tillsammans med övriga nämnders äskanden.

Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

I april 2022 fick regionstyrelseförvaltningen (RSF) uppdraget att inleda ett förstudiearbete kring nuvarande Solbergabadet som en tänkbar mötesplats för kulturen. Förstudiearbetet har pågått i tre år, förslag på lokalens har ytor tagits fram och dialoger har ägt rum med ett flertal parter. Utifrån behovet av en permanent, central placering för ungkulturen och den fria professionella kulturens långvariga behov av lokaler för scenkonst, har en verksamhetsidé om huset växt fram - en fullt ut anpassad lokal för kulturen som inte utesluter andra aktörer eller användningsområden. Förslaget utgår från det underlag som 2024 togs fram av teknikförvaltningen kompletterat med en fördjupad förstudierapport och en verksamhetsbeskrivning med driftskostnader och kostnader för verksamhetsanpassningar.

Målet är att skapa en attraktiv och inkluderande kulturmötesplats med låga trösklar som är angelägen för hela Gotland. Här får ungkulturhuset Fenix en permanent hemvist med hängytor, replokaler, skaparverkstäder och scener. Här får dansområdet tillgång till både repetitionslokal och scen liksom det utbud av scenkonst som ingår i kulturgarantin för Visbys skolor. Här får kultur- och föreningslivet (och andra aktörer) tillgång till en bokningsbar, mellanstor och fullt utrustad scen.

Det stora bassängrummet blir husets hjärta. I förslaget läggs ett golv på bassängen i nivå med vattenytan som möjliggör en yta på totalt ca 400 kvm, där ett flertal scenlösningar kan uppstå. Lokalerna ska vara bokningsbara och tillgängliga cirka 50 % av tiden för det fria kulturlivet, kulturinstitutionerna eller övriga aktörer. Även om lokalerna kommer att vara anpassade efter framför allt kulturens behov, gör husets flexibla möjligheter att även andra typer av aktiviteter kan äga rum här, tex mässor, föreläsningar, möten eller andra fritids- eller föreningsaktiviteter. I dialogen kring lokalbehov har inte bara kulturlivets aktörer hörts utan även aktörer som RF-SISU Gotland och Visby Centrum.

Huset bemannas av ungkulturverksamhetens personal men ytterligare tre funktioner behövs. En verksamhetsledare/koordinator, en teknisk samordnare

och en tekniker/vaktmästare ingår i driftsbudgeten. Idag saknas teknisk kompetens kring ett flertal av regionens samlingslokaler. På sikt är denna kompetensbrist fördyrande och snabbar på slitaget kring de investeringar som görs. Tillgång till teknisk kompetens på plats har efterfrågats av aktörerna som ingått i förstudien.

Det befintliga underlaget från förstudien 2024 av Tengboms arkitekter kvarliggjer, då det fortfarande ger en god bild av förslaget. De förändringar som skett i det justerade förstudiedirektivet handlar främst om de flexibla scenlösningar som nu föreslås. Den totala kostnaden för ombyggnad av nuvarande lokaler beräknas till 62,4 miljoner kronor (mnkr) (2024 års nivå, se bilaga 2). Därutöver tillkommer verksamhetsanpassningar för 9,9 mnkr (se bilaga 1). Driftskostnader uppgår till 11,2 mnkr. Driftsnettot på det nya badhuset beräknas bli 9,9 mnkr per år. Ramförstärkning krävs med 7,2 mnkr från och med 2029. Till följd av uppkomna rivningskostnader för bassängen krävs en driftskostnad på 4 mnkr. Denna engångskostnad uppstår 2028. Därav krävs en ramförstärkning med motsvarande belopp för 2028.

En intäktskalkyl har gjorts baserat på dialog med kulturaktörer samt en uppskattning utifrån hur arrangörslivet 2025 ser ut. En räknemodell (i fyra nivåer för taxor och avgifter) har tagits fram som bygger på husets faktiska kostnader, ytstorlekar, jämförelser med regionens övriga taxor och avgifter och liknande taxor och avgifter i andra kommuner.

Investeringsmedlen fördelas mellan åren 2026-2029. För att mer rättvist och utifrån projektets karaktär möta behovet av medel per år, bör regionstyrelseförvaltningen årligen (från 2026 och fram till överlämning till verksamheten) återkomma till budgetberedningen med en avstämning. Investeringsmedlen fördelas preliminärt enligt följande under projektet:

Investeringsmedel i fastighet

- 2026: 1,5 mnkr (2,5 %)
- 2027: 4,7 mnkr (8 %)
- 2028: 35 mnkr (60 %)
- 2029: 17,2 mnkr (30 %)

Verksamhetsanpassningar:

- 2028: 5 mnkr
- 2029: 5 mnkr

Driftsmedel

- 2028: 4 mnkr (engångskostnad, rivning)
- 2029 och framåt: 7,2 mnkr (verksamhetsstart)

Bedömningen är att det går att bygga om nuvarande Solbergabadet till ett kulturhus enligt förslaget. Byggnadens ursprungliga karaktär bibehålls och tillgängligheten, oavsett funktionsnedsättning, förbättras. Scenen blir

ändamålsenlig för musik, teater och dans enligt Riksteaters klassning för en gul scen, vilket möjliggör både fler gästspel och en utökning av dagens kulturutbud. Byggnaden kommer dessutom att spela en avgörande roll för dansområdets utveckling och kulturlivet får tillgång en mellanstor scen och efterfrågade replokaler för unga i en tid då studieförbundens lokaler minskar. Scenen är även en särskilt intressant plats för Gotlandsmusiken som saknar en fast spelscen i Visby. Att utveckla och rusta en arkitektoniskt unik byggnad i Visby till ett kulturhus är att också tillvarata ett modernt kulturarv och samtidigt tillföra ett nytt innehåll i stadsbilden som kompletterar det nya Solbergabadet och de kommersiella verksamheter som finns i Östercentrum.

Det främsta skälet till att satsa på en transformering av nuvarande Solbergabadet till en kulturmötesplats är för att sätta fokus på målgruppen unga och unga vuxna. En centralt placerad ungekulturverksamhet nära Östercentrum och busstationen kan utgöra en viktig del i Region Gotlands brottsförebyggande arbete och fånga upp unga över hela Gotland med möjligheter till gemenskap, upplevelser, rörelse och kreativ utveckling. Synergier finns med närheten till Solbergaskolan, med huset som en användbar plats för undervisning, rörelse och utåtriktade aktiviteter. Framför allt erbjuds eleverna en trygg plats att kunna vara på efter skoltid.

Den målgrupp som enligt statistiken mår sämst i samhället idag är också den grupp som står längst bort från kulturutbudet på Gotland - unga och unga vuxna. I barnrapporten för 2025 anger Bris att antalet unga som tar kontakt med Bris har ökat och att samhället brister i att skapa en trygg uppväxt för många barn och unga idag. I medborgarenkäten på Gotland från 2024 är det stor efterfrågan på mötesplatser för unga. Av alla resultat i medborgarenkäten i avsnittet kultur, bibliotek och mötesplatser, så är mötesplatser för unga det som får lägst betyg.

En satsning på en fysisk lokal i Visby med fokus på ungekultur nära busstationen, Östercentrum och en av Gotlands största skolor träffar flera mål i såväl den regionala utvecklingsstrategin som Gotlands kulturplan 2025-2028. Den främjar samhällsutvecklingen, stärker det brottsförebyggande och hälsofrämjande arbetet, ökar Gotlands attraktionsvärde och förser det gotländska kulturlivet med en efterfrågad lokal för framför allt scenkonst.

Med utgångspunkt i kulturplanen har satsningen potential att leva upp till samtliga tio mål i Kulturplan 2025-2028, med fokus på ökad delaktighet och att nå nya målgrupper. Det svaga området dans stärks, fler ändamålsenliga lokaler för kultur tillskapas, framförallt där barn och unga kan skapa och möta kultur. Det är också ett sätt att stödja professionella arrangörer och kulturskapare, skapa föryngring i föreningslivet och säkerställa en plattform för morgondagens kulturskapare.

Regionstyrelseförvaltningen föreslår att ärendet överlämnas till budgetberedningen och att förslaget äskande hanteras tillsammans med övriga nämnders äskanden. Till budgetberedningen kommer regionstyrelseförvaltningen att lägga fram följande förslag till beslut i regionfullmäktige:

- Nuvarande Solbergabadet byggs om till ett kulturhus utifrån regionstyrelseförvaltningens förslag.
- En preliminär investeringsbudget på 72,3 miljoner kronor läggs in i investeringsplanen för åren 2026-2029.
- 4 miljoner kronor läggs i driftsbudget för 2028 för rivning. 7,2 miljoner kronor i utökad driftsbudgetanslag till regionstyrelsen läggs in i resultatplanen från och med år 2029.

Bedömning

Utifrån det förstudiearbete som genomförts på teknikförvaltningen och regionstyrelseförvaltningen är bedömningen att det går att bygga om nuvarande Solbergabadet till ett kulturhus enligt förslaget.

I förslaget bibehålls byggnadens ursprungliga karaktär och tillgängligheten för personer oavsett funktionsnedsättning förbättras. Byggnaden blir ändamålsenlig för eget skapande och musik, teater och dans enligt Riksteaters klassning för en gul scen. En önskad mellanstor scen för kulturlivet möjliggörs liksom efterfrågade replokaler för unga i en tid då studieförbundens resurser minskar. Byggnaden kommer att spela en avgörande roll för det i Kulturplan 2025-2028 utpekade svaga dansområdet som får en fysisk plats, och är även en särskilt intressant plats för Gotlandsmusiken som saknar en fast spelscen i Visby. Solbergaskolan har också specifikt uttryckt ett intresse för danslokalen som plats för rörelse.

Nuvarande Solbergabadet ritades av Göran Dahlstrand, invigdes 1961 och beskrevs då som ”det modernaste badhus som någonsin uppförts”. Det är ett fint exempel på 60-tals arkitektur och en signaturbyggnad i Visbys moderna stadskärna. Fokus i förslaget har legat på att ge plats för husets nya funktioner och samtidigt återbruka och bevara så stor del av husets unika karaktär. Att utveckla och rusta byggnaden är att tillvarata ett modernt kulturarv och samtidigt tillföra ett nytt innehåll i stadsbilden som kompletterar och stimulerar de kommersiella verksamheterna i Östercentrum. Husets fasad mot söder får ny exponering och tillför nytt innehåll till det lilla torg som planeras vid nya Solbergabadet. Byggnaden har fått sitt utseende för att vara en öppen och offentlig plats och genom att bli ett kulturhus kan den förbli det.

Närheten till Solbergaskolan ger många möjligheter till samarbeten med huset som en användbar plats för undervisning och utåtriktade aktiviteter. Möjligheten att satsa på en dansprofil kan bli verklighet och samarbete med

skolans musikklasser skulle vara naturligt. Men framför allt erbjuds eleverna en trygg plats att kunna vara på efter skoltid.

Den målgrupp som enligt statistiken mår sämst i samhället idag är också den som står längst bort från kulturutbudet på Gotland - unga och unga vuxna. Idag vittnar polisen om att det på Gotland pågår rekrytering av unga till gängkriminalitet och är ute i skolor på hela Gotland och informerar i förebyggande syfte.

En centralt placerad och anpassad kulturmötesplats för framförallt unga bygger motståndskraft, stärker sociala band och utvecklar ungas färdigheter och möjligheter att ta plats i samhället. Med gemenskap, meningsfulla aktiviteter och vuxen närvaro erbjuds alternativ till droger och kriminalitet. En ungekulturverksamhet nära Östercentrum ökar tryggheten efter skoltid och är en viktig aktör i det brottsförebyggande arbetet på Gotland i samarbete med fältfritidsledare, polis och socialtjänst.

Bedömningen är att förslaget stärker barnperspektivet på kulturen på Gotland, ökar kvaliteten på kulturutbudet för barn och unga och ökar deltagandet i kulturlivet för personer med funktionsnedsättningar. Ur ett geografiskt perspektiv innebär kulturhusets placering med närheten till landsbygdstrafikens bussar att Solberga kulturhus är relevant även för resten av Gotland. Då unga är mer kulturaktiva än befolkningen i sin helhet bör det finnas likvärdigare möjligheter för unga att få utöva och ta del av kultur tillsammans med andra. För många barn och unga på Gotland, så är den kultur de får uppleva på Gotland den enda kultur de får uppleva, då det inte enkelt går att ta sig till en närbelägen kommun för att ta del av ett annat kulturutbud eller få ägna sig åt skapande på fritiden.

Förslaget får en ekonomisk konsekvens och ryms inte inom befintlig budget trots att två befintliga verksamheter med ekonomi förläggs här (ungekulturverksamhet och danslokal). En kostnad för rivning och behov av ramutökning på 4 mnkr uppstår 2028 och från 2029 behov av ramutökning med ca 7,2 mnkr årligen, där tre nya tjänster bedöms behövas för att driva huset. Det nya Solbergabadet invigs 2027. Att inte gå vidare med förslaget innebär också kostnader - att utreda alternativa användningsområden och ombyggnader. Det innebär också driftskostnader som idag ännu inte är kända.

Ett jämställdhetsperspektiv att ta med i beräkningen är behovet av insatser och lokaler för dans. Dans är ett kulturuttryck som ca 37 % unga ägnar sig åt varje månad (enligt MYKAs rapport) men som saknar platser med ändamålsenliga lokaler (rätt typ av golv, speglar mm) för såväl professionell daglig träning, framträdanden som självorganiserad fritidsaktivitet jämfört med andra idrotter eller former av rörelse. Fler tjejer än killar är aktiva inom dans. När idrottsrörelsen har svårt att bibehålla idrottsaktiva tonåriga tjejer väger dansen upp.

En satsning på ett (ung)kulturhus i Visby träffar flera mål i såväl Regional utvecklingsstrategi som Gotlands kulturplan 2025-2028. Den främjar samhällsutvecklingen, stärker det brottsförebyggande och hälsofrämjande arbetet, ökar Gotlands attraktionsvärde och förser det gotländska kulturlivet med en ändamålsenlig lokal för scenkonst. Med utgångspunkt i kulturplanen har satsningen potential att leva upp till samtliga tio mål i kulturplanen, med fokus på ökad delaktighet, fler lokaler finns tillgängliga och att nå nya målgrupper. Satsningen stärker det svaga området dans, breddar kulturutbudet, skapar en ny offentlig kulturmötesplats där även unga kan arrangera för unga. Det är också ett sätt att stödja arrangörer och kulturskapare, skapa föryngring i föreningslivet och säkerställa en plattform för morgondagens kulturskapare och invånare.

Ärendets behandling under mötet

Eva Ahlin (C) yrkar att ärendet återremitteras i syfte att underlaget ska kompletteras med en utredning av en mindre omfattande lösning som kan vara ett första steg av ombyggnad.

Anna Hrdlicka (L), Oscar Lindster (S) och Maya Arfvidson (MP) yrkar avslag till Eva Ahlins (C) yrkande.

Ordförande ställer proposition på om ärendet ska avgöras idag eller återremitteras och finner att ärendet ska avgöras idag.

Ordförande ställer proposition på kultur- och fritidsberedningens förslag och finner att det bifalls.

Protokollsanteckning anmäls av Eva Ahlin (C): Förstudierapport och verksamhetsbeskrivning ger bilden av en mycket fin och efterlängtd satsning, som skulle betyda mycket för Gotland, kulturen och möjlighet till ungdomsaktiviteter i stort. En vällovlig och stor satsning, som dock riskerar att skjutas fram på obestämd tid, på grund av rådande budgetutmaningar? Vi saknar ett förslag där möjligheten utreds att utveckla Solbergabadet stegvis och i mindre skala, som alternativ till liggande förslag. Vad är främsta prioritering, vad riskerar bli alltför kostsamt? Kan vi fokusera på att starta ett ungkulturhus med mindre medel, för att vidareutveckla över tid? För att säkerställa en tillgänglig och kreativ plats för ungdomar och kultur öppnar upp, trots svåra ekonomiska tider.

Beslutsunderlag

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-04-11

Bilaga 1. Verksamhetsbeskrivning och driftskostnader Solberga kulturhus

Bilaga 2. Förstudierapport Framtida användning Solbergabadet (efter justerat förstudiedirektiv 2024)

Bilaga 3. Förstudie Arkitektförslag

RS § 179 Island Games 2031

Ärendenummer: RS 2025/574

Paragraf föregående instans: KFB § 13

Regionstyrelsens beslut

- Ärendet hanteras vidare i budgetberedningen och förslaget äskande hanteras tillsammans med övriga nämnders äskanden.

Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Island Games startade år 1985 på Isle of Man som en del av deras satsning ”Year of Sport”. Gotland deltog i de första spelen och blev formellt medlem i International Island Games Association (IIGA) vid dess bildande på Guernsey 1987. Gotland har arrangerat spelen två gånger, 1999 och 2017. Sedan dess har IIGA förändrat ansökningsproceduren för värdskapet, vilket nu innebär en dialogprocess med intresserade öar för att fastställa en turordning.

I januari 2020 beslutade RF-SISU Gotland att anmäla intresse för att arrangera spelen 2029 eller 2031. Efter möten med IIGA visade det sig att Gotland sannolikt skulle få en dialog inför spelen 2033, då Isle of Man och Färöarna förordats för 2029 respektive 2031. Men i december 2023 avsåg sig Ynys Môn värdskapet för 2027, vilket ledde till att Färöarna tog över spelen för det året. Detta öppnade möjligheter för Gotland att ansöka om 2031 och på IIGA:s årsmöte på Orkneyöarna i juli 2024 blev Gotland utsett till "preferred bidder". Detta innebär att om Gotland kan presentera en genomförbar budget och plan, blir spelen tilldelade ön.

Nästa spel arrangeras 2025 på Orkney, 2027 på Färöarna och 2029 på Isle of Man. Vid senaste spelen på Gotland 2017 deltog 2 349 tävlande, vilket resulterade i 33 192 internationella gästnätter och ekonomiska effekter på över 33 miljoner kronor. Evenemanget engagerade 1 379 volontärer.

För att formellt ansöka om spelen 2031 måste Gotland lämna in en ansökan senast sommaren 2025 och ett avtal skrivas 2026. En förstudie har redan genomförts och Region Gotland har bekräftat sitt ekonomiska stöd i en avsiktsförklaring.

RF-SISU Gotland har beslutat att följande idrotter ska ingå i Island Games 2031: badminton, basket, bordtennis, bågskytte, cykel, fotboll, friidrott, golf, gymnastik, judo, simning, skyttesport, tennis och volleyboll.

Ekonomi och finansiering

Vid spelen 2017 bidrog Region Gotland med sex miljoner kronor i förlustgaranti och 500 000 kronor i hyresbefrielse. Inför spelen 2031 behövs ett

verksamhetsstöd på totalt 13,4 miljoner kronor under åren 2026 till 2031, fördelat enligt följande:

- 2026 – 700 000 kr
- 2027 – 900 000 kr
- 2028 – 1 400 000 kr
- 2029 – 1 800 000 kr
- 2030 – 3 300 000 kr
- 2031 – 5 300 000 kr

Stödet kommer att användas för att anställa en Games Director samt ytterligare personal, täcka resekostnader för ansökningsprocessen, kommunikation och marknadsföring, invignings- och avslutningsceremonier, medaljceremonier, transport för deltagare och volontärer, säkerhetsåtgärder samt teknisk infrastruktur för tävlingarna.

Ökade kostnader jämfört med 2017

Kostnaderna för spelen 2031 har ökat av flera skäl:

- IIGA har förlorat sin huvudsponsor, vilket innebär ett intäktsstapp på cirka 1,4 miljoner kronor.
- Arrangörsavgiften till IIGA har tredubblats från 120 000 kr (2017) till 360 000 kr.
- Regionstyrelsens tidigare beslut om hyresbefrielse inkluderas nu i verksamhetsstödet.
- Försäkringskostnader har ökat markant.
- Generell kostnadsutveckling och ökade säkerhetskrav från internationella idrottsförbund.
- Utöver verksamhetsstödet kommer Gotlands idrottsanläggningar att behöva uppdateras, vilket sker inom befintlig budgetram.

Regionstyrelseförvaltningen anser att det föreslagna verksamhetsstödet är rimligt och i linje med andra arrangörers kostnader. Gotlands starka ideella föreningsliv gör att kostnaderna hålls låga jämfört med andra värdöar.

Island Games har en stark positiv inverkan på Gotland, både ekonomiskt och socialt, genom engagemang från lokalsamhället, internationell exponering och möjligheten att inspirera unga idrottare. Därför rekommenderas att RF-SISU Gotland tilldelas det föreslagna verksamhetsstödet för att arrangera Island Games 2031.

Regionstyrelseförvaltningen föreslår att ärendet överlämnas till budgetberedningen och att förslaget äskande hanteras tillsammans med övriga nämnders äskanden. Till budgetberedningen kommer regionstyrelseförvaltningen att lägga fram följande förslag till beslut:

Förslag till regionstyrelsen för beslut i regionfullmäktige

- Regionfullmäktige godkänner budget för verksamhetsstöd för genomförande av Island Games 2031 om högst 13 400 000 kr för åren 2026-2031. Medlen läggs in i resultatplanen för åren 2026-2031 enligt följande:
 - 2026 – 700 000 kr
 - 2027 – 900 000 kr
 - 2028 – 1 400 000 kr
 - 2029 – 1 800 000 kr
 - 2030 – 3 300 000 kr
 - 2031 – 5 300 000 kr
- Regionfullmäktige beslutar att tilldela regionstyrelsen budgetanslag för verksamhetsstöd för genomförande av Island Games 2031 om 700 000 kr år 2026.

Förslag till regionstyrelsen

- Under förutsättning att regionfullmäktige beslutar enligt regionstyrelsens förslag ovan beslutar regionstyrelsen att år 2026 tilldela RF-SISU Gotland verksamhetsstöd om 700 000 kr för Island Games 2031.

Bedömning

Det är regionstyrelseförvaltningens bedömning att behovet av verksamhetsstöd från Region Gotland som RF-SISU Gotland har tagit fram för spelen är rimligt. Detta utifrån de parametrar som beskrivs ovan gällande vad stödet ska gå till samt vad som har drivit upp kostnaderna sedan 2017 när spelen arrangerades på Gotland senast. Sett till andra arrangörer ligger Gotland väldigt lågt i kostnad, detta tack vare den svenska modellen med ideella insatser i föreningslivet.

Som beskrivet i ärendebeskrivningen resulterade spelen 2017 drygt 33 000 internationella gästnätter, vilket genererade uppskattningsvis 33 miljoner kronor i turistekonomiska skatteeffekter. Spelen och dess genomslagskraft bedöms inte ha minskat sedan dess. Detta innebär att ett liknande utfall kan förutsättas.

I sin kalkyl har även RF-SISU Gotland gjort en indexuppräknings för att möta en eventuell kostnadsökning på grund av inflation. Övrig risk för fördyring står RF-SISU Gotland för och beviljat belopp är maximalt stöd som RF-SISU Gotland kommer att tilldelas för Island Games 2031.

Det är även regionstyrelseförvaltningens bedömning att inga större investeringar i regionala anläggningar är nödvändiga så länge befintlig anläggningspark finns kvar och planerade byggnationer, så som badhus, slutförs och regelbundet underhåll utförs.

Regionstyrelseförvaltningens bedömning är också, med erfarenheter från 2017, att Island Games är ett arrangemang som på många sätt samlar det gotländska samhället när det arrangeras på ön. Detta sker genom gotlänningars medverkan som idrottare, funktionärer och volontärer. Att få uppleva internationella tävlingar på hemmaplan kan också vara viktigt för barn och ungdomar över hela ön, som får något att både se fram emot och sträva efter. På det stora hela är det regionstyrelseförvaltningens bedömning att tilldela RF-SISU Gotland ett verksamhetsstöd för genomförandet av Island Games.

Bedömning av konsekvenser i tvärperspektiv

1. Rättslig grund/rättsligt perspektiv

Bedömningen är att verksamhetsstöd till RF-SISU Gotland för genomförande av Island Games 2031 ligger inom ramen för kommunalt stöd. Detta baserat på att RF-SISU Gotland tidigare har erhållit verksamhetsstöd för genomförandet av sin verksamhet och att detta är lämpligast sätt att bidra till genomförandet av Island Games 2031.

2. Ekonomiskt perspektiv

Bedömningen är att arrangemanget kommer att bidra med en omfattande turistekonomisk effekt tack vare tiotusentals internationella gästnätter, vilket genererar intäkter till det gotländska samhället och till viss del även till Region Gotland. Detta in sin tur motiverar ett verksamhetsstöd till RF-SISU Gotland, som även inte kommer att påverka ett enskilt räkenskapsår med hela stödet då det periodiseras ut över sex år.

3. Barnperspektiv

Bedömningen är att ett internationellt arrangemang av Island Games storlek är viktigt för att ge gotländska barn och ungdomar dels en upplevelse av internationell idrott på hemmaplan, men även något att sikta på att delta i inom sin idrott. För gotländska barn och ungdomar inom idrottsrörelsen kan Island Games vara ett första internationellt utbyte vilket kan vara väldigt betydelsefullt för en fortsatt idrottslig satsning och utveckling. För de barn och unga som inte deltar aktivt i idrotten är det även ett tillfälle att knyta internationella kontakter genom att vara volontär eller funktionär under spelen. Ett viktigt arrangemang för framåtandan och utblicken för barn och unga, oavsett vilken del av spelen man väljer att delta i.

4. Jämställdhetsperspektiv

Bedömningen är att både män och kvinnor deltar i spelen, i samma idrotter med samma förutsättningar. Normalt sätt brukar deltagarna vara jämt fördelade mellan kvinnor och män.

5. Landsbygdssäkring/geografiskt perspektiv

Bedömningen är att spelen kommer att genomföras mestadels i Visby. Närhetsprincipen är viktigt för att skapa ett sammanhållet spel. Undantaget kommer att vara vissa matcher i fotbollsturneringen som kommer att hållas utanför Visby.

6. Klimat och miljöperspektiv

Bedömningen är att ett sammanhållet spel så som beskrivs i punkten ovan kommer att minska klimatpåverkan på plats i och med att behovet av transporter kommer att minska. Tidigare spel av har haft ett ökat fokus på hållbarhet även inom konsumtionen på plats. Där finns många goda exempel både genom Almedalsveckan och Medeltidsveckan där Region Gotland utgår från att arrangörerna till Island Games hämtar inspiration. Sen är transporterna till ön en påverkan. Där kommer de utländska deltagarna mest att ankomma via mestadels flyg, men även till viss del färja. Det innebär en viss klimatpåverkan även om det inte är arrangerande land som styr över färdmedel för ankommande deltagare. Desto större anledning att se över transportbehov och konsumtion på ön ut ett hållbarhetsperspektiv.

Ärendets behandling under mötet

Ärendet föredras av Per Wallstedt, fritidsstrateg, regionstyrelseförvaltningen.

Ordförande ställer proposition på kultur- och fritidsberedningens förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-03-26

Bilaga 1. RF-SISU Gotlands ansökan om verksamhetsstöd för Island Games 2031

RS § 180 Anläggningsstöd Visbygymnasterna

Ärendenummer: RS 2025/625

Paragraf föregående instans: KFB § 14

Regionstyrelsens beslut

- Ärendet hanteras vidare i budgetberedningen och föreslaget äskande hanteras tillsammans med övriga nämnders äskanden.

Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Visbygymnasterna har länge haft behov av en större och permanent anläggning. Deras verksamhet är omfattande och har en lång kö av barn som vill delta, men begränsningar i tid, plats och resurser gör att föreningen inte kan ta emot fler. I dagsläget använder Visbygymnasterna Wisbygymnasiets idrottshall, vilket innebär att all utrustning måste ställas fram och tillbaka inför varje träning – en både slitsam och riskabel process. Behovet av en egen anläggning har tidigare fastställts och föreningen har redan beviljats ett driftstöd för en framtida hall.

Sedan år 2018 har ett av huvudalternativen varit en samlokalisering med en padelanläggning på idrotts- och rekreationsområdet på Visborg. Marken tillhör Region Gotland och processen för att överlåta den till en exploatör inleddes. Markanvisningen var i slutskedet, men exploatören inkom aldrig med det överenskomna underlaget för finansiering och bankgaranti. Detta ledde till att markanvisningen förföll den 31 juli 2024 och marken återgick till Region Gotland.

Efter att projektet på Visborg inte blev av har Visbygymnasterna nu identifierat en annan lösning: en befintlig lokal på Hangarvägen 4. Lokalen används idag för padel och annan idrott, men behöver anpassas för gymnastikverksamhet. De planerade åtgärderna innefattar bland annat:

- Isolering och tätning av ytterväggar.
- Flytspackling av golv.
- Nytt omklädningsrum och handikaptoalett.
- Förbättring av värme och ventilation.
- Anpassning av groplandningar och förrådsdel.
- En tillbyggnad på 300 kvm för verksamhet som inte kräver full takhöjd.

Ansökan om förhandsbesked för vissa byggåtgärder har lämnats in till Region Gotland i januari 2025. Föreningen bedömer att de kan flytta in under 2025 och ha full verksamhet från 2026.

Kostnaderna för den nya anläggningen uppskattas till 2 052 960 kr per år i driftkostnad, där föreningens egen del uppgår till 552 960 kr. Ett beviljat driftstöd på 500 000 kr finns redan, men föreningen ansöker om ytterligare 1 000 000 kr i driftstöd för att täcka det fulla behovet.

Under 2025 klarar föreningen hyran med nuvarande driftstöd. Tidigare hade de fått tillåtelse att använda ett driftstöd om 1 008 000 kr som hyresdeponi i den planerade Visborgsanläggningen. De ansöker nu om att få använda dessa pengar till hyra för 2026, vilket skulle innebära att utbetalning av utökat driftstöd blir aktuellt först från 2027.

Regionstyrelseförvaltningen anser att behovet av en ny anläggning för Visbygymnasterna är tydligt och att en ändamålsanpassad hall skulle innebära att fler barn och unga kan delta i gymnastik. Detta stärker även Region Gotlands mål om ökad fysisk aktivitet.

Regionstyrelseförvaltningen bedömer att projektet är genomförbart, förutsatt att föreningen får det utökade driftstödet och tillåtelse att använda hyresdeponin för 2026. Regionstyrelseförvaltningen rekommenderar att driftstödet höjs med 1 mnkr från 2027, vilket skulle ge ett totalt stöd på 1,5 mnkr per år. Beslut om utökad ram behöver tas nu för att ge föreningen möjlighet att skriva på ett långsiktigt avtal.

Regionstyrelseförvaltningen föreslår att ärendet överlämnas till budgetberedningen och att föreslaget äskande hanteras tillsammans med övriga nämnders äskanden. Till budgetberedningen kommer regionstyrelseförvaltningen att lägga fram följande förslag till beslut i regionfullmäktige:

Förslag till regionstyrelsen för beslut i regionfullmäktige

- Regionfullmäktige beslutar att tilldela regionstyrelsen ett ramtillskott om 1 miljon kronor från och med år 2027 avseende utökat föreningsbidrag för gymnastikhall.

Förslag till regionstyrelsen

- Under förutsättning att regionfullmäktige beslutar i enlighet med regionstyrelsens förslag ovan beslutar regionstyrelsen att år 2026 tilldela Visbygymnasterna föreningsbidrag om 1,5 miljoner kronor till hyra av gymnastikanläggning. 1 miljon kronor finansieras genom att regionstyrelsen godkänner ändrad användning av tidigare tilldelat extra bidrag för hyresdeponi. 0,5 miljoner kronor finansieras inom ram.

Bedömning

Regionstyrelseförvaltningen bedömer att behovet av ny anläggning för Visbygymnasterna är sedan länge fastställt. Det är en stor verksamhet där barn står i kö för att vara med. För att kunna tillgodose det behovet behöver föreningen en ny anläggning att bedriva verksamheten. Efter att ha varit nära

med utvecklingen av en kombinerad gymnastik- och padelhall har föreningen nu hittat en genomförbar lösning med att verksamhetsanpassa en befintlig anläggning till föreningens behov. Förvaltningen bedömer att genomförandegraden är hög i detta projekt, förutsatt att föreningen får utökat driftsstöd och möjlighet att använda hyresdeponin till hyra under 2026. En ändamålsanpassad anläggning för Visbygymnasterna skulle betyda mer verksamhet och fler barn och unga som får möjlighet att vara med och därmed röra på sig med. Det innebär även en större måluppfyllelse för Region Gotlands rörelsemål från den regionala utvecklingsplanen, regionstyrelsens nämndmål och Fritidsplanen.

Regionstyrelseförvaltningen bedömer även att föreningen bör få använda hyresdeponin till hyra för 2026 och att hyresstödet bör utökas med 1 mnkr från 2027 för att bli sammanlagt 1,5 mnkr.

Föreningens önskan att säkerställa stödets kvarvarande så länge som föreningen hyr hallen bedömer förvaltningen att det inte går att säkerställa med beslut. Budget fastställs på årlig basis, men med ett beslut i regionfullmäktige med ett stöd till Visbygymnasterna finns dessa medel avsatt i regionstyrelseförvaltningens ram. Förändring av den kräver ett nytt politiskt beslut.

Ärendets behandling under mötet

Ärendet föredras av Per Wallstedt, fritidsstrateg, regionstyrelseförvaltningen.

Ordförande ställer proposition på kultur- och fritidsberedningens förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-03-06

Bilaga 1. Skrivelse, Gymnastikhall i Hangaren, Visbygymnasterna 2025-01-30

RS § 181 Bidragsöversyn fritid - slutversion och medel

Ärendenummer: RS 2023/639

Paragraf föregående instans: KFB § 15

Regionstyrelsens beslut

- Ärendet hanteras vidare i budgetberedningen och förslaget äskande hanteras tillsammans med övriga nämnders äskanden.

Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Regionstyrelseförvaltningen har genomfört en bidragsöversyn inom kultur- och fritidsområdet för att revidera bidragsbestämmelser och skapa tydliga strukturer för arbetsprocesser och kvalitetssäkring. Efter att ha granskat kulturens område föreslås nu ett förslag för fritidsområdet, vilket inkluderar nya regler och riktlinjer som föreslås gälla från den 1 januari 2026.

En omfattande kartläggning och omvärldsanalys genomfördes, där Gotlands nuvarande bidragssystem jämfördes med Gävle, Karlskrona, Nyköping och Örnköldsvik. Dialoger med fritidsaktörer, politiska referensgrupper och föreningar identifierade områdets behov. Regionstyrelseförvaltningen använde dessa insikter för att utveckla ett nytt stödsystem med fokus på jämlikhet, likvärdighet, jämställdhet, tillgänglighet och bredd/spets.

Målet är att stödet ska uppmuntra och underlätta en aktiv fritid, i linje med mål i Region Gotlands utvecklingsstrategi "Vårt Gotland 2040" och Fritidsplanen, vilka syftar till att öka rörelse bland prioriterade målgrupper (barn och unga 7-20 år, personer med funktionsnedsättning samt 65+).

Under arbetet hölls cirka 40 dialogmöten med politiker, föreningar och organisationer. Dessa inspel ledde till förslaget om ett nytt bidragssystem uppdelat i tre huvudkategorier:

1. Anläggningsstöd

- Subventionerad hyra i regionens anläggningar.
- Stöd för drift av anläggningar.
- Investeringsstöd.
- Hysesstöd.

2. Verksamhetsstöd

- Aktivitets- och medlemsstöd.
- Resestöd.

3. Utvecklingsstöd

- Utvecklingsprojekt.
- Arrangemang.
- Representationsstöd.
- Stipendier för unga.
- Fritidspris.

Förändringar jämfört med tidigare bidragssystem:

- Driftstödet likriktas så att alla föreningar som driver egna anläggningar får ersättning utifrån samma kostnadsurval.
- Hyresstöd införs enligt samma principer som driftstödet.
- Medlemsstöd ges till prioriterade målgrupper enligt Fritidsplanen.
- Aktivitetsstödet för pensionärsverksamhet utökas och fördubblas för verksamhet riktad till personer med funktionsnedsättning.
- Resestödet utvidgas så att medföljande ledare får stöd för alla resor.
- Nuvarande Representationsstöd omvandlas till ett resultatbaserat stöd för elitidrottare, inklusive individuella idrottare.
- Ett nytt stipendium för unga 15-20 år införs för att stödja individuell utveckling inom fritidsområdet.
- Region Gotlands Fritidspris ersätter tidigare priser och får ett bredare anslag.
- Tidigare distriktsstöd för pensionärs- och funktionsrättsföreningar avvecklas för att istället öka aktivitets- och medlemsstödet.
- Samordning inom funktionsrättsområdet.

Funkisam Gotlands tidigare budgetstöd avskaffas för att göra bidragssystemet tydligare och mer transparent. Ett nytt verksamhetsstöd till samordnande föreningar införs med koppling till Region Gotlands utvecklingsstrategi. Ett idéburet offentligt partnerskap (IOP) kan på sikt ersätta detta verksamhetsstöd.

Sociala föreningar som bedriver viktigt samhällsstöd har saknat tydliga kriterier för verksamhetsstöd. Ett nytt förslag med kvantitativa och kvalitativa principer har tagits fram och förankrats i beredningsgruppen. Målet är att koppla dessa stöd till Region Gotlands sociala hållbarhetsstrategi.

Förslaget var på remiss mellan 25 oktober och 30 november 2024. Totalt inkom 21 remissvar från föreningar, politiska partier och organisationer. Svaren sammanställdes i bilaga 3 och ledde till vissa justeringar av förslaget, redovisade i bilaga 4.

Det nya bidragssystemet föreslås träda i kraft den 1 januari 2026. En implementering i sin helhet kräver en ramförstärkning på 10,5 mnkr från och med år 2026 för att fullt ut finansieras enligt alternativ A. Om hela beloppet

inte kan tillföras föreslås en implementering enligt antingen alternativ B eller C.

Alternativ A:

- Full implementering med 10,5 mnkr, varav 4,5 mnkr till drift- och hyresstöd, 3 mnkr till verksamhetsstöd och 3 mnkr till övriga stöd.

Alternativ B:

- Partiell implementering med 3,15 mnkr till driftstöd (2 mnkr), aktivitets- och medlemsstöd stöd för 65+ och funktionsrättsrörelsen (600 tkr), verksamhetsstöd för funktionsrättsområdet (150 tkr), Stöd till sociala föreningar (100 tkr) och hyresstöd för mindre föreningar (300 tkr).

Alternativ C:

- Ingen ramförstärkning, vilket innebär att endast sociala föreningars och verksamhetsstöd till samordnande föreningar inom funktionsrättsområdet implementeras.

Regionstyrelseförvaltningen har genomfört en omfattande remissrunda och dialogprocess kring det nya bidragssystemet och bedömer att förslaget är väl förankrat. Synpunkter från remissvaren har beaktats och regionstyrelseförvaltningen anser att systemet bör genomföras enligt förslaget.

Eftersom det ekonomiska läget är ansträngt har tre olika implementeringsalternativ har tagits fram, där alternativ A till fullo bedöms uppfylla samtliga kriterier för ett rättvist och långsiktigt hållbart bidragssystem. Alternativ A kräver en ramförstärkning på 10,5 mnkr från och med år 2026 och möjliggör en full implementering. Det skulle leda till mer hållbar driftsekonomi för föreningar med egna anläggningar och öka kostnadstäckningen till cirka 70 %. Hyresstöd skulle införas för föreningar som hyr lokaler, vilket skulle bidra till ökad likvärdighet mellan olika föreningsformer. Vidare skulle verksamhetsstödet ökas och ett nytt medlemsstöd skulle införas för att stärka medlemsrekryteringen och föreningsengagemanget. Stödsystemet skulle även inkludera ett talangstipendium och ett fritidspris, samt permanenta Regionmiljonen – ett utvecklingsstöd för föreningar. Andra bidragsformer, såsom resestöd, arrangemangsstöd, investeringsstöd och representationsstöd, skulle förstärkas och ett övernattningsstöd skulle införas.

Med hänsyn till Region Gotlands ekonomiska läge har förvaltningen även tagit fram Alternativ B, där fokus ligger på föreningar med egna anläggningar. En ramförstärkning på 2 mnkr skulle höja driftstödet och ge 60 % kostnadstäckning. Detta skulle förbättra ekonomin för de flesta föreningar, även om 13 av 46 anläggningar skulle få ett något lägre stöd än tidigare. Ett

övergångsstöd föreslås för att mildra konsekvenserna. Dessutom prioriteras höjning och reformering av aktivitetsstödet för 65+, som i nuvarande system endast ges till pensionärsföreningar. Förvaltningen vill även införa ett medlemsstöd för 65+, initialt begränsat till pensionärsföreningar. Ett annat fokusområde är stöd till funktionsrättsföreningar, där ett nytt verksamhetsstöd för samordnande föreningar föreslås samt ett att hyresstödet kan initieras med fokus på mindre föreningar med stora anläggningsbehov.

Alternativ C innebär att ingen ramförstärkning beviljas. I detta scenario skulle endast stödet till sociala föreningar och verksamhetsstödet till funktionsrättsrörelsen kunna införas. Övriga förändringar skulle skjutas upp tills ekonomin tillåter det. Förvaltningen varnar för att om nya bidragssystemet skulle implementeras till fullo utan mer resurser detta kan leda till att vissa anläggningar och föreningar slås ut, eftersom driftstödet omstruktureras och vissa bidrag avskaffas.

Samtliga beräkningar bygger på prognoser och uppgifter från föreningarna, och uppföljning kommer att ske efter implementeringen.

Regionstyrelseförvaltningen anser att det nya bidragssystemet skapar bättre måluppfyllelse i linje med Region Gotlands mål ibland annat Vårt Gotland 2040 och Fritidsplan. Genom att premiera aktivitet framför administration och skapa transparens i bidragsfördelningen stärker det föreningslivet och främjar en hållbar fritidsinfrastruktur. Statsstödsreglerna efterföljs bättre genom en mer enhetlig hantering av driftstödet och införandet av hyresstöd förbättrar förutsättningarna för föreningar utan egna anläggningar.

Regionstyrelseförvaltningens slutliga bedömning är att Alternativ A motsvarar fritidsaktörernas behov och uppfyller de politiska målsättningarna om ett rättvist och långsiktigt hållbart bidragssystem inom fritidsområdet.

Regionstyrelseförvaltningen föreslår att ärendet överlämnas till budgetberedningen och att föreslaget äskande hanteras tillsammans med övriga nämnders äskanden. Till budgetberedningen kommer regionstyrelseförvaltningen att lägga fram följande förslag till beslut:

Förslag till regionstyrelsen för beslut i regionfullmäktige

- Regionfullmäktige antar ”Regler för stöd inom fritidsområdet” att gälla från och med den 1 januari 2026.
- Regionfullmäktige beslutar att tilldela regionstyrelsen ett ramtillskott om 10,5 miljoner kronor från och med år 2026 för implementering av det nya systemet för stödgivning på fritidsområdet.

Förslag till beslut i regionstyrelsen

- Under förutsättning att regionfullmäktige beslutar i enlighet med regionstyrelsens förslag ovan beslutar regionstyrelsen att anta ”Riktlinjer för stöd på fritidsområdet” att gälla från och med den 1 januari 2026.

Bedömning

Regionstyrelseförvaltningen bedömer att det har varit ett gott inflöde av remissvar utifrån remissversionen av den nya bidragsöversynen. Regionstyrelseförvaltningen har tagit in synpunkterna och reviderat översynen där förvaltningen bedömt det varit rimligt och nödvändigt.

Utifrån dialogmöten, remisser och arbetsmöten med politiken inom Region Gotland är bedömningen från förvaltningen att förslaget till nytt bidragssystem är väl kommunicerat och att många inspel och tankar har tagits om hand under processen gång. Utifrån processen som är beskriven i tjänsteskrivelsen bedömer förvaltningen att förslaget till nytt bidragssystem för fritid bör genomföras som föreslaget.

För implementeringen har förvaltningen tagit fram tre olika alternativ där Alternativ A är det förslag som uppfyller föreningslivets behov och motsvarar de politiska målsättningarna till fullo. Alternativ A förutsätter att regionstyrelseförvaltningen ges ramförstärkning på 10,5 mnkr från och med 2025 för att för att införa och implementera systemet i sin helhet. Det skulle innebära att föreningar som driver egen anläggning får en mer hållbar driftsekonomi genom att en större del av de fasta kostnaderna inkluderas i underlaget. Det skulle innebära att preliminärt och baserat på de uppgifter som föreningarna har lämnat att en 70-procentig kostnadstäckning skulle kunna uppnås. Ett stöd de till de föreningar som hyr in sig i lokaler både långsiktigt och per timme skulle möjliggöras. Dessa två stöd skulle göra det mer likställt att vara i Region Gotlands lokaler jämfört med att driva eller hyra eget, vilket vore eftersträvänsvärt och viktigt för verksamhetsutvecklingen i anläggningen

En full ramförstärkning skulle även generera en utökning av verksamhetsstödet, med större ersättning per aktivitet vilket i sin tur skulle öka föreningarnas möjlighet till verksamhet. Ett medlemsstöd skulle ge ett incitament till större medlemsrekrytering vilket i sin tur kan öka delaktigheten i föreningslivet. Något som skulle föra många positiva effekter med sig.

I de 10,5 mnkr ingår även att permanenta det som i dags kallas Regionmiljonen, ett utvecklingsstöd för föreningarna. Det skulle även vara utökade ramar inom resestöd, arrangemangsstöd, investeringsstöd och representationsstöd där även ett övernattningsstöd skulle införas. Utöver detta är tanken att ett Talangstipendium och Fritidspris ska ersätta resestipendium och ungdomsledarpriset och marginellt även räknas upp.

Regionstyrelseförvaltningen bedömer det rimligt att dessa stöd räknas upp utifrån ordinarie läge. De har legat still under en längre tid och behöver justeras för att möta de behoven som föreningarna har i dagsläget.

Däremot inser förvaltningen att det ekonomiska läget inom Region Gotland gör en sådan implementering och resurstillsättning svår. I och med det har förvaltningen tagit fram två förslag till på fortsatt hantering.

Anledningen till alternativ B, som regionstyrelseförvaltningen har tagit fram, är att förvaltningen bedömer att det mest pressade läget är för de föreningar som driver egen anläggning. Regionstyrelseförvaltningen får många signaler om att det är svårt att få ihop en rimlig driftsekonomi, vilket i sin tur går ut över verksamheten i respektive förening. Det finns även en handfull olika sätt att erhålla stöd för drift av anläggningen vilket gör stödet olikvärdigt och inte transparent. Vid en ramförstärkning på 2 mnkr för driftstöd till föreningsdriven anläggning blir kostnadsersättningen preliminärt 60 procent av de godkända uppkomna kostnaderna. Detta enligt det underlaget som föreningarna själva ha delgett förvaltningen. Men med föreslagen ramförstärkning kommer ändå den absoluta majoriteten att få ett ökat stöd jämfört med dagens nivåer. Konsekvens för en handfull föreningar är dock att stödet minskas något från dagens nivåer, det rör sig om 12 av 46 anläggningar som i dagsläget får stöd. De som utifrån en preliminär beräkning, utan granskning av underlaget, skulle få ett mindre stöd är: Burs GoIF, Fardhem IF, Fårösund GoIK, Garda IK, Gotlands Bro SK, Gotlands Motocross MF, Lärbro, Norra Gotlands MHF, Norra Gotlands ridklubb, Visborgs OK och Östergarns IK. Övriga föreningar som driver äger och driver egen anläggning får en ökning av stöd.

Noterbart är att nivån på sänkningen dock är låg och bedöms vara hanterbar. Den varierar från 40 kr till upp till 27 tkr. Men bedömningen är att det trots allt är en korrigerande överlag för att möta den kostnadsbilden som föreningen har och det är samma utgångspunkt för att jämförbara anläggningar. Vilket i sin tur innebär att själva driften av anläggningen och kostnaderna för den kommer att täckas även om stödet jämfört med i dag blir lägre för ett fåtal. Det kommer finnas möjlighet till ett övergångsstöd under den första tiden efter implementering för de föreningar som får ett sänkning totalt.

Det är även regionstyrelseförvaltningens bedömning att det är högt prioriterat att höja och reformera aktivitetsstödet för 65+. I nuvarande system är det endast pensionärsföreningar som kan uppehålla aktivitetsstöd för kategorin 65+. Om en aktivitet sker i exempelvis en idrottsförening utgår i dagsläget inget aktivitetsstöd. Denna obalans bedömer förvaltningen att det är viktigt att rätta till, samt att höja aktivitetsstödet från den låga nivån den är på idag till en mer jämlik ersättning. Förvaltningen föreslår även att ersätta pensionärernas distriktsstöd med ett medlemsstöd och att pensionärsföreningarnas distriktsorganisationer söker den ersättningen istället. På så vis bibehålls pensionärsdistriktens stöd i formen av ett medlemsstöd samtidigt som aktivitetsstöden för medlemsföreningarna höjs. Alla nivåer finns i bilagorna. Gruppen 65+ är en prioriterad grupp i aktuell Fritidsplan vilket även det gör en revidering och uppgradering av denna grupps aktivitetsstöd viktig. Förvaltningen bedömer det även viktigt att införa medlemsstöd för 65+, men i första skede endast för pensionärsföreningarna.

Utöver detta ser regionstyrelseförvaltningen även möjligheten att med relativt små medel införa medlems- och omgjort aktivitetsstöd även för föreningar inom funktionsrättsrörelsen. Detta för att komma ifrån distriktsstöden som finns i de befintliga bidragsbestämmelserna och få ett mer likriktat och rättvist stödsystem då distriktsstödet endast gäller de föreningar som är anslutna till ett riksförbund. Distriktsstödet är samtidigt generöst i förhållande till aktivitetsstödet. Det innebär att en del föreningar fått sitt huvudsakliga stöd från distriktsstödet, inte aktivitetsstödet. Detta gäller i synnerhet de mindre föreningarna. Ett nytt medlemsstöd kan inte till fullo kompensera för bortfallet av distriktsstödet och därför planeras en övergångsperiod på tre år där föreningarna får möjlighet att arbeta med aktivitetsutveckling med hjälp av förvaltningen samtidigt som viss nivå av distriktsstöd bibehålls. Detta beräknas rymmas inom ordinarie budgetram. Utöver det ser förvaltningen möjlighet att stärka funktionsrättsrörelsen mer genom att införa ett verksamhetsstöd till samordnande föreningar inom funktionsrättsrörelsen med en relativt liten insats. Detta skulle ha stor utväxling för Region Gotland i stort då sådan samverkan sker på många nivåer och en tydligare formalisering och stöttning av den samordningen vore väldigt positiv.

Regionstyrelseförvaltningen ser även behovet av att implementera hyresstödet, om än i liten skala initialt. Detta för att stötta mindre föreningar där anläggningstillgången är avgörande för fortlevnad eller inte, som exempelvis Visby AK. Ambitionen från förvaltningen är att succesivt öka på hyresstödet framöver för att kunna inkludera fler mottagare.

Även stödet till sociala föreningar går att implementera då det inte kräver ramförstärkning, men behöver ett tillskott då det är högt söktryck och det inte har indexreglerats.

Alternativ C är att inte tilldela någon ramförstärkning.

Regionstyrelseförvaltningens bedömning är tydlig i att det inte går att applicera någon annan del av det nya bidragssystemet än stödet till Sociala föreningar och verksamhetsstödet till samordning av föreningar inom funktionsrättsrörelsen. Detta går att föra utan ramförstärkning i detta fall.

Övriga delar är beroende av ramförstärkning för att kunna implementeras fullt ut. Och utan ramförstärkning bör det nya bidragssystemet, förutom stödet till Sociala föreningar och verksamhetsstödet till samordning av föreningar inom funktionsrättsrörelsen inte antas utan det får ske när Region Gotlands ekonomi tillåter det. Det finns stora risker för utslagning av anläggningar och föreningar om det nya bidragssystemet antas och implementeras utan ramförstärkning till förvaltningen. Detta beroende på att driftstödet gör om med nya kriterier för godkända kostnader, distriktsstödet tas bort och växlas bland annat upp med medlemsstöd. Aktivitetsstödet nivåer behöver samordnas för att vara likvärdigt.

Det är dock samtidigt regionstyrelseförvaltningens bedömning att delar av dagens stöd inte är transparent, likvärdigt och tydligt och lever därmed inte upp till kraven i kommunallagen och det är av yttersta vikt att ett nytt stödssystem kan appliceras så snart som möjligt för att komma till rätta med de utmaningar som nuvarande stöd har. Men trots det kvarstår bedömningen att utan ramförstärkning bör nuvarande bidragssystem kvarstå.

Det är viktigt att poängtera att regionstyrelseförvaltningens beräkningar till viss del bygger på prognoser. Givet med väl grund och erfarenhet men ändå prognoser. Samt på underlag inskickat av föreningar. Nivåer kan komma att skifta vid skarpt implementerat bidragssystem. Uppföljning och utvärdering kommer att ske löpande.

Regionstyrelseförvaltningen anser slutligen att Alternativ A, det nya bidragssystemet i sin helhet inom fritidsområdet, bidrar till ökad måluppfyllelse gällande de mål kring rörelse och aktivitet som är framtagna inom Vårt Gotland 2040, Fritidsplan och nämndmål gällande rörelse och aktivitet. Genom att ge större incitament till föreningar att öka sin verksamhet genom ökat stöd bedömer förvaltningen att Alternativ A är ett stödssystem som premierar aktivitet istället för administrativ överbyggnad och som ger alla prioriterade målgrupper samma aktivitetsstöd samt skapar goda möjligheter att stärka föreningsstrukturen och engagemanget i de ideella föreningarna.

Det nya stödssystemet i sin helhet skapar också likvärdighet och transparens kring driftstödet till de föreningsdrivna anläggningarna, i och med detta bedömer regionstyrelseförvaltningen att statsstödsreglerna efterföljs på ett bättre sätt än tidigare. Detta samt införandet av hyresstöd bedöms ge bättre förutsättningar för en god infrastruktur av fritidsanläggningar på Gotland.

Som helhet är regionstyrelseförvaltningens bedömning att Alternativ A, att införa förslaget i sin helhet med full ramförstärkning från och med år 2026, motsvarar de behov som fritidsaktörerna har lyft, målsättningen med bidragsöversynen och det politiska önskade läget.

Bedömning av konsekvenser i tvärperspektiv

1. Rättslig grund/rättsligt perspektiv

Bedömningen är att i och med den föreslagna omgörningen av stödssystemet blir stöden mer transparanta, tydliga och likvärdiga. Det blir en större tydlighet i av vad som är stödberättigat och på vilka nivåer som stöd kan erhållas. På det hela mer överskådligt stöd enligt regionstyrelseförvaltningens bedömning

2. Ekonomiskt perspektiv

Bedömningen är att en omgörning av stödssystemet kommer slå olika mot olika föreningar och verksamheter. Överlag är det nya systemet mer riktat mot aktivitet, så det föreningar med stor aktivitet kommer att få en större

ersättning. Samtidigt är stödet för drift av anläggning enbart på fasta kostnader, vilket säkerställer en infrastruktur av anläggningar på Gotland och en förening som driver anläggning kommer inte vara utsatta efter några år med lite mindre verksamhet. Förvaltningen har den samlade bedömningen att utfallet blir mer rättvist med ett nytt system. För att uppnå full utväxling och realisering av det nya bidragssystemet kommer en budgetökning att krävas. Det kommer upp till budgetberedningen 2025 för beslut.

3. Barnperspektiv

Bedömningen är att barn och ungdomar, i åldern är en prioriterad målgrupp i den aktuella Fritidsplanen och således även i bidragsöversynen. De andra prioriterade målgrupperna är personer 65+ och personer med funktionsnedsättning. Dessa grupper prioriteras i stödgivningen överlag på olika sätt.

4. Jämställdhetsperspektiv

Bedömningen är att de grunder som finns för prioriterade målgrupper är de som det redogörs för i rubrik 3. Inga andra prioriterade grupper eller undergrupper finns. Vi kan dock se att i barn- och ungdomsföreningarna är pojkar i viss majoritet. Men i pensionärsföreningarna är det en majoritet kvinnor. Genom att höja stödet för aktiviteter för 65+ till likartade nivåer som barn- och ungdomsstödet utjämnas en del skillnader mellan kön ur ett helhetsperspektiv.

5. Landsbygdssäkring/geografiskt perspektiv

Bedömningen är att med ett nytt stödsystem säkras infrastrukturen av anläggningar på landsbygden på ett mer hållbart sett, detta då ersättningen mer tydligt utgår från faktiska kostnader.

6. Klimat och miljöperspektiv

Bedömningen är att om idrottsanläggningar på landsbygden inte skulle säkras långsiktigt finns risken för ett ökat resande för att kunna utöva idrott både för barn och unga, men även vuxna.

Ärendets behandling under mötet

Ärendet föredras av Per Wallstedt, fritidsstrateg, regionstyrelseförvaltningen.

Ordförande ställer proposition på kultur- och fritidsberedningens förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-04-01

Bilaga 1. Regler för stöd inom fritidsområdet

Bilaga 2. Riktlinjer för stöd inom fritidsområdet

Bilaga 3. Remissvar och samtliga synpunkter

Bilaga 4. Förändringstabell

Bilaga 5. Regler för stöd inom fritidsområdet, alternativ B

Bilaga 6. Riktlinjer för stöd inom fritidsområdet, alternativ B

Bilaga 7. Regler för stöd inom fritidsområdet. Alternativ C

Bilaga 8. Riktlinjer för stöd inom fritidsområdet, alternativ C

RS § 184 Exploateringsplan och budget 2026-2030

Ärendenummer: RS 2025/427

Paragraf föregående instans: AU § 102

Regionstyrelsens beslut

- Förslag till exploateringsplan och budget för 2026-2030 godkänns av regionstyrelsen och sänds vidare till budgetberedningen för beslut.

Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

I bifogad handling överlämnas förslag till exploateringsplan och budget för 2026-2030. I syfte att skapa förutsättningar för en förvaltningsövergripande prioritering av resurser, både ekonomiska och personella, finns förslag på prioritering mellan de olika exploateringsprojekten.

Exploateringsplan och budget är ett styrdokument för regionens exploateringsverksamhet de närmsta åren. Beslut om utbyggnad av bostads- eller verksamhetsområden får följdverkningar på regionens ekonomi. Dokumentet ger en översikt av de exploateringsprojekt som direkt påverkar regionens ekonomi och som är pågående eller planeras under den kommande femårsperioden.

Dokumentet innehåller information om investeringsbehov för infrastrukturanläggningar för vilka regionen ska vara huvudman, där ingår investeringar i vatten och avlopp, gator, gång- och cykelvägar, belysning och park. Kostnader för utbyggnad finansieras genom försäljning av mark i de fall regionen äger mark som ska utvecklas, eller genom exploateringsbidrag från byggherrar. Vidare redovisar dokumentet även kostnader för att iordningställa mark inför en försäljning. Kostnader och intäkter för exploateringsprojekten beräknas och redovisas på årsbasis.

Vid upprättande av exploateringsbudget är det, förutom att redovisa inkomster och utgifter, viktigt att visa projektets påverkan på driftbudgeten. Exploateringsplan och budget ska därför innehålla både en exploateringskalkyl och en beskrivning av effekter på driftbudgeten för varje exploateringsområde.

Det totala behovet av exploateringsbudget 2026-2030 redovisas i tabellen nedan. Det totala behovet av exploateringsbudget är 520 900 tkr år 2026-2030. Stadsutveckling Visborg har behov av 459 000 tkr av den totala exploateringsbudgeten.

Detaljerade kalkyler för respektive projekt finns som bilagor till denna tjänsteskrivelse.

Exploateringsbudgeten får påverkan på miljö- och byggnämndens driftbudget i form av driftkostnader för personal i exploateringsprojekt, förstudier och utredningar samt tekniska nämndens driftbudget i form av driftkostnader för personella resurser, kapitalkostnader och kostnader för drift och underhåll av utbyggda anläggningar. Driftkostnaderna finns definierade i de detaljerade kalkylerna som finns framtagna för respektive projekt. Miljö- och byggnämnden och tekniska nämnden utgår från kalkylerna och ansöker om kompensation för kostnaderna i mål och budget. Det är viktigt att både miljö- och byggnämnden och tekniska nämnden tilldelas ekonomiska och personella resurser kopplat till exploatering även i regionens mål och budget. Risken är annars att exploateringsprojekt som påbörjats behöver skjutas upp eller avbrytas.

Stadsutveckling Visborg

För Stadsutvecklingsprojekt Visborg, som är regionens största stadsutvecklingsprojekt, har succesivt under projektets gång och som följd av genomförda utredningar, mer information framkommit som visar på flera utmaningar med den planerade exploateringen. Visborgsområdet ligger inom skyddszon för dricksvattentäkter och området är mycket flackt vilket medför att avrinningen från området är en utmaning. Utmaningar finns också kring investeringar som behöver genomföras i vatten och avlopp som kommer generera en betydande påverkan på VA-kollektivet men även kring tillståndsfrågor kopplat till naturskydd. För de utmaningar som har identifierats, framförallt kopplat till vatten och avlopp, pågår utredningar där fokus 2025 är på dagvatten- och skyfallshantering och grundvattnets sårbarhet. För de redan genomförda utredningarna pågår en sammanställning och analys som avses kunna presenteras under 2025 och ligga till grund för Visborgsområdets vidare utveckling och exploatering.

Bedömning

Föreliggande förslag till exploateringsbudget utgår ifrån idag kända förhållanden och redovisas i enlighet med nya redovisningsriktlinjer som antogs i januari 2022. Förvaltningens bedömning är att regionstyrelsen kan godkänna förslag till exploateringsplan och budget och skicka den vidare till budgetberedningen för beslut.

Bedömning av konsekvenser i tvärperspektiv

1. Rättslig grund/rättsligt perspektiv

Bedömningen är att exploateringsplan och budget redovisas i enlighet med gällande redovisningsriktlinjer.

2. Ekonomiskt perspektiv

Exploateringsplan och budget är ett styrdokument för regionens exploateringsverksamhet de närmsta åren. Beslut om utbyggnad av bostads-

eller verksamhetsområden får följdverkningar på regionens ekonomi. Exploateringsplan och budget ger en översikt av de exploateringsprojekt som direkt påverkar regionens ekonomi och som är pågående eller planeras under den kommande femårsperioden. Då ett exploateringsprojekt prioriteras används kriterier utifrån bland annat hållbarhetsperspektiven.

3. Barnperspektiv

Bedömningen är att i samband med att Gotland utvecklas kan barnperspektivet påverkas på ett positivt sätt. Då exploateringsprojekt prioriteras används kriterier utifrån bland annat hållbarhetsperspektiven.

4. Jämställdhetsperspektiv

Bedömningen är att i samband med att Gotland utvecklas kan jämställdhetsperspektivet påverkas på ett positivt sätt. Då exploateringsprojekt prioriteras används kriterier utifrån bland annat hållbarhetsperspektiven.

5. Landsbygdssäkring/geografiskt perspektiv

Bedömningen är att i samband med att Gotland utvecklas kan landsbygdsperspektivet påverkas på ett positivt sätt. Då exploateringsprojekt prioriteras används kriterier utifrån bland annat landsbygdsutveckling.

6. Klimat och miljöperspektiv

I samband med att exploateringsprojekt prioriteras används kriterier utifrån bland annat hållbarhetsperspektiven.

Ärendets behandling under mötet

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-03-07

Exploateringsplan- och budget 2026-2030

Bilaga 1. Investeringsäskanden Exploatering 2026-2030

Bilaga 2. Exploateringskalkyl Stadsutveckling Visborg

Bilaga 3. Exploateringskalkyl Gråbo

Bilaga 4. Exploateringskalkyl Järnvägen

Bilaga 5. Exploateringskalkyl Industrimark Visby

Bilaga 6. Exploateringskalkyl Torslunden

Bilaga 7. Intäktsprognos

Skickas till

Miljö- och byggnämnden

Tekniska nämnden

RS § 186 Idrottshall Visby

Ärendenummer: RS 2024/1765

Paragraf föregående instans: AU § 103

Regionstyrelsens beslut

- Startpromemoria för Idrottshall Visby tas emot.
- Regionstyrelsen beslutar att inte inleda exploateringsprojekt avseende Gotland Visby Artilleriet 1:38.
- Regionstyrelsen överlämnar till barn- och utbildningsnämnden att ta frågan om marktilldelning avseende Visby Hästen 1 vidare till tekniska nämnden.

Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen (UAF) inkom, 2023-01-13, med en beställning till samhällsbyggnadsförvaltningen (SBF) som avsåg att lokalisera lämplig mark för uppförandet av en ny idrottshall för främst Solbergaskolans idrottsbehov. För att utreda möjlig mark- och planberedskap initierades en förstudie genom beslut om godkännande av förstudiedirektiv 2023-03-09.

Dialogmöten med berörda planeringsfunktioner, intressenter och beställaren har genomförts inom förstudiens ram. Vid möten har framkommit att det finns flera målkonflikter som påverkar utvecklingen inom samtliga områden som undersökts. Mot bakgrund av ovanstående beslutade förstudiens styrgrupp att avgränsa arbetet till tre undersökningsytor vilka preliminärt bedömts som mest framkomliga eller lämpliga. Förslagen skickades därefter ut på remiss till berörda verksamheter. Inkomna remissvar bereddes till regionstyrelsen för inriktningsbeslut om vilket eller vilka områden förstudien fortsättningsvis skulle fokusera på. Regionstyrelsen beslutade att förstudien fortsatt ska fokusera på den västra delen av fastigheten Visby Artilleriet 1:38 och den östra delen av Visby Hästen 1, RS § 254 2024-09-05.

Upprättad startpromemoria (Start-PM) föreslår ett genomförande av ett exploateringsprojekt avseende del av Visby Artilleriet 1:38.

Bedömning

Förvaltningen bedömer att det för båda områden, Visby Hästen 1 och Visby Artilleriet 1:38 finns förutsättningar för exploatering ur ett tekniskt perspektiv. Det finns förutsättningar för anslutning till befintlig infrastruktur för VA, el, gata samt gång- och cykelväg. Platserna har nära till kollektivtrafik och har sannolikt förutsättningar att lösa dagvattenfrågor vid utbyggnad. Även om uppgifter om fiber och fjärrvärme inte har inkommit bedöms det som sannolikt att även denna infrastruktur är möjlig att ansluta till med hänsyn till att platserna är belägna centralt i Visby.

För båda områdena finns möjlighet för synergieffekter med närliggande idrottsanläggningar både för skola och kultur- och fritidsaktivitet.

För båda platserna är trafik och parkering stora utmaningar varför ett ställningstagande behöver göras huruvida en idrottshall ska tillgodose såväl behov för skola som kultur- och fritidsaktivitet. Om krav ställs på att idrottshallen även ska inrymma läktarplatser och utrymmen för uthyrning med mera krävs förutom en större byggnad, även mer ytor för parkering och andra trafikanordningar. Mark- och exploateringsverksamheten gör bedömningen att det inom det två aktuella utredningsytorna planeringsmässigt är mer lämpligt att anpassa idrottshallens utformning till att endast avse skolverksamhetens behov för att hålla ner den områdespåverkan en ny idrottshall skulle innebära inom det område som beslutas för lokalisering. En fullständig analys av detta behöver göras inom ramen för ett framtida planprogram eller exploaterings- eller investeringsprojekt.

Ur ett planeringsperspektiv finns flera motstående allmänna intressen inom båda områdena.

Vilken lokalisering, och huruvida en utbyggnad sker som ett exploaterings- eller investeringsprojekt, beror huvudsakligen på hur Region Gotland vill prioritera grönytor och ekotjänster gentemot möjligt utveckling av Östercentrum och försiktighetsmått avseende världsarv och kulturmiljöfrågor.

Den områdespåverkan som en ny idrottshall skulle medföra bedöms vara lägre avseende förlorad grönyta inom Visby Artilleriet 1:38 jämfört med potentiell risk om påverkan på världsarv och annan möjlig utveckling inom Östercentrum med närområde ifall om lokalisering sker inom Visby Hästen 1. Därför görs den samlade bedömningen, med stöd av regionarkitekt, där del av fastigheten Visby Artilleriet 1:38 föreslås som den mest lämpliga lokaliseringen för uppförandet av en idrottshall.

Förvaltningen föreslår regionstyrelsen att besluta om att startpromemoria avseende idrottshall Visby godkänns, samt att regiondirektören får i uppdrag att upprätta projektdirektiv för genomförandet av ett exploateringsprojekt för del av Visby Artilleriet 1:38 inklusive detaljplan.

Ärendets behandling under mötet

Ärendet föredras av Alexander Sorby Haddad, biträdande mark- och exploateringschef, samhällsbyggnadsförvaltningen.

Meit Fohlin (S) yrkar att arbetsutskottets förslag till beslut ändras enligt följande:

- Startpromemoria för Idrottshall Visby tas emot.
- Regionstyrelsen beslutar att inte inleda exploateringsprojekt avseende Gotland Visby Artilleriet 1:38.

- Regionstyrelsen överlämnar till barn- och utbildningsnämnden att ta frågan om marktilldelning avseende Visby Hästen 1 vidare till tekniska nämnden.

Eva Ahlin (C), Saga Carlgren (V) och Maya Arfvidson (MP) yrkar bifall till Meit Fohlins (S) yrkande.

Ordförande ställer proposition på eget yrkande och arbetsutskottets förslag och finner att eget yrkande bifalls.

Beslutsunderlag

Regionstyrelsen 2024-09-05 § 254

Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-03-10

Startpromemoria Idrottshall Visby

Skickas till

Barn- och utbildningsnämnden

Miljö- och byggnämnden

RS § 200 Avsägelse och fyllnadsval

Regionstyrelsens beslut

De ledamöter som har avsagt sig sina uppdrag entledigas och nya ledamöter utses enligt nedan.

- Ulla Pettersson (S) har avsagt sig uppdraget som ledamot i Almedalsrådet.
- Som ny ledamot i Almedalsrådet efter Ulla Pettersson (S) utses Thomas Karlström (S).
- Ulla Pettersson (S) har avsagt sig uppdraget som ledamot i Programrådet.
- Som ny ledamot i Programrådet efter Ulla Pettersson (S) utses Thomas Karlström (S).
- Mariette Nicander (M) har avsagt sig uppdraget som ledamot i Programrådet.
- Som ny ledamot i Programrådet efter Mariette Nicander (M) utses VAKANT (M).
- Andreas Unger (M) har avsagt sig uppdraget som ersättare i Programrådet.
- Som ny ersättare i Programrådet efter Andreas Unger (M) utses VAKANT (M).

Att inträda enligt gällande turordning.

Paragrafen justeras omedelbart.

Ärendets behandling under mötet

Ordförande ställer proposition på förslagen och finner att de bifalls.

Beslutsunderlag

Ulla Petterssons avsägelse 2025-04-07, RS 2025/1036, RS 2025/1037

Mariettes Nicanders avsägelse 2025-04-07, RS 2025/1040

Andreas Ungers avsägelse 2025-04-16, RS 2025/1109